PROLETAREC JE DELAVSKI LIST ZA MISLEČE ČITATELJE

PROLETAREC

Official Organ Yugoslav Federation, S. P. — — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO PROSVETNE MATICE IN J. S. Z.

ŠT. — NO. 1705. Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1878 CHICAGO, ILL., 15. MAJA (May 15), 1940. Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave. LETO—VOL. XXXV.

USA V NEVARNOSTI NOVE VOJNE HISTERIJE

Hitler hoče siloma postati "varuh" malih dežel

ZE ŠEST NEVTRALNIH DEŽEL ŽRTEV NEMŠKE INVAZIJE. — "FIRER" UVERJAVA SVOJE "ARIJCE", DA SE PO VOJNI USEDEJO K POGRNJENI, BOGATO OBLOŽENI MIZI

Adolf Hitler hoče postati "protektor" nad vso Evropo. V ta namen jemlje "v zaščito" deželo za deželo, da jih ubrani "pred angleško plutokracijo". Kadarkoli koga napade, vrže krivdo na Anglijo. Male nevtralne dežele so vsled agresivnosti totalitarnih roparjev v neprestanem strahu, kajti tolovaji vojne ne napovedo, nego napadajo zavratno, povsem nepričakovano.

Posrečeni vpadi

Doslej je šlo Hitlerju na njegovih roparskih pohodih še dokaj po sreči. Poljaki so se mu prvi uprli, toda jih je kmalu porazil, podjarmil in vrgel v glad. Tudi Norvežani, ki niso imeli vojne že nad sto let, so se skušali braniti, toda zajel jih je nepričakovano, kar preko noči, da jim tudi Angleži in Francozi niso mogli pomagati.

Neuspešna nevtralnost

Sedaj se borita proti njegovim beštijam Belgija in Nizozemska. Belgija je doživela enako invazijo v prejšnji svetovni vojni, ko so udrle vanjo kajzerjeve horde, dočim Nizozemska že ni imela vojne 130 let, od Napoleonovih časov. Obe sta poudarjali svojo nevtralnost, kar so zavezniki upoštevali, ne pa Nemčija.

Hitler je pričel širiti "nemški življenski prostor" z Avstrijo. Osvojil jo je 13. marca 1938 in uvedel novo strahovlado, še vse hujšo kakor je bila klerofašistična.

Prvi resen signal

Prago, s Češko in Moravsko, je okupiral 15. marca 1939 in jo proglasil za svoj "protektorat", ob enem pa se oznanil za varuha "slovaške neodvisnosti". To je bil prvi resen signal, da se Evropi bližajo težki dnevi.

Memel, pristaniško mesto Litvinske, je osvojil 22. marca 1939.

Danzig (Gdansko), ki je bil pod upravo lige narodov, toda samostojno mesto in le gospodarsko združeno s Poljsko, kateri je služilo s svojim pristaniščem za izhod na morje, je prišlo pod Hitlerjevo vlado 7. septembra 1939.

Varšava se je po večdnevnem obleganju in napadih iz zraka podala nemški armadi 27. septembra 1939. S tem je poljska republika bila zbrisana z zemljevida. Razdelili sta si jo Nemčija in Rusija.

Dansko in njeno glavno mesto Kopenhagen je Nemčija zavratno zasedla 9. aprila 1940.

Oslo, glavno mesto Norveške, in več drugih strategičnih norveških krajev je nemška oborožena sila, ki se je pritihotapila na Norveško tajno s pomočjo "pete kolone", okupirala ponoči 9. aprila 1940.

Kneževino Luxemburg je nemška armada napadla ponoči 10. maja 1940 in jo osvojila v par urah.

Iste noči je nemška armada udrla v Belgijo in Nizozemsko.

Miroljubnost zasmehovana

Vse te dežele, z izjemo Poljske, so bile miroljubne in strogo nevtralne. Hitler jim je svečano zagotavljal, da bo njihovo nevtralnost spoštoval in sklenil z njimi tudi "častne" nenapadalne pogodbe. A zavratno pa je ves čas koval načrte za napade. Njegov "blitzkrieg" preveva narode z grozo kakor nekoč turške invazije ljudstva v krščanskih deželah.

Podjarmljenim narodom se ne godi pod Hitlerjem nič bolj-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

NA VARNEM

V Zed. države je prispelo v minulih mesecih veliko beguncev, posebno žensk in otrok iz Nemčije, Poljske, Avstrije, Češke itd. Na gornji sliki sta 11-letna Ruth in 8-letni Paul Niemela iz Ashlanda, Wis., ki ju je vojna zalotila najprvo na Finskem in potem na Norveškem. Z njima je wisconsinski kongresnik B. J. Gehrman.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Senator Norris je ostro grajal ognjevitost zvezne detektivske službe (Federal Bureau of Investigations), češ, da ogražajo civilne svobodščine. Navedel je par slučajev. Na primer, v Michiganu so letos aretirali nekaj ljudi, katere so obtožili, da so nabirali v zadnji civilni vojni prostovoljce za v Španijo in s tem kršili ameriški nevtralnostni zakon. Na posredovanje generalnega pravnika so bili izpuščeni. Norris pravi, da so zvezni detektivi z njimi zelo grdo ravnali.

Diesov odbor ima včasi težkoče z zaslišanci, ki hočejo tudi argumentirati, ne samo pojasnjevati. Eden izmed njih je bil Michael J. Quill, predsednik transportnih delavcev, ki je komisiji zalučil v obraz, da ščuje v vojno. Kongresnike je to razjezilo, pa so navzočim policajem ukazali, naj neposlušnega zaslišanca vržejo ven. Uteg nil je le še izjaviti, da ni komunist, kakor ga dolže. Isto je storilo več drugih.

Zavezniki so v petih tednih potopili 300,000 ton teže nemških ladij, največ v Baltiškem morju in ob Norveški. Ampak tudi Nemci so spravili mnogo zaveznišklh bark na morsko dno. Taka je vojna. Uničevanje na obeh straneh obojim v škodo.

Prohibicijska stranka se je spet pojavila. V Chicagu je imela konvencijo tri dni, na kateri je bil nominiran za predsedniškega kandidata znani statističar Roger W. Babson.

V Washingtonu je zborovala skupina žensk pod imenom "Hčere ameriške depresije". Stvar so si umislili komunisti, dasi večina udeleženk ni niti vedela, da imajo komunisti kaj opraviti zraven. Govorile so o brezposelnosti, sprejele resolucije in apelirale na oblast, naj se spomni tudi problemov te dežele, ne samo tujih. Med zaščitnicami tega gibanja je bila označena tudi žena predsednika Roosevelta.

Rusija je še na nemški strani. To priča sovjetski tisk, ki je celo po najnovejši Hitlerjevi invaziji napadal le Anglijo in Francijo, Nemčijo pa predstavlja kakor da se bori proti "imperialistični vojni"... Še veliko bolj sovražna v svoji propagandi proti zaveznikom pa je Italija. Kaj neki si misli o vsem tem odstavljeni sovjetski komisar vnanjih zadev Maksim Litvinov?

Angleška vlada je vsled strahu pred "peto kolono" poslala v koncentracijske tabore več tisoč Nemcev, ki so živeli v Angliji, mnogi izmed njih že precej let, največ kot begunci. Vlada pravi, da je po njenem mnenju večina internirancev nedolžnih. Toda ako je na vsakih tri sto magari en sam nacijski agent, je za Anglijo najvarnejše zapreti vseh tristo.

Jugoslavija straši Italijo in Nemčijo z ekonomskim, političnim in obrambnim paktom z Rusijo. Leta 1914 se je carska Rusija sicer šla topsti za Srbijo

(Nadaljevanje na 5. strani.)

SOCIALISTIČNE AKTIVNOSTI

Socialistična stranka v Montani bo imela konvencijo 21. maja in v Coloradu 16. junija, da nominirati kandidate.

Maynard C. Krueger se bo udeležil radijske razprave o ameriški nevtralnosti. Oddajana bo z radio postaje WGN v Chicagu dne 19. maja ob 10:15 zvečer (CST).

Glavni kampanjski stan soc. stranke, ki vodi agitacijo za socialistična kandidata Thomasa in Kruegerja, je bil ustanovljen nedavno v New Yorku. Glavni urad soc. stranke pa ostane v Chicagu.

Norman Thomas bo govoril v radiu v soboto 25. maja. Čuti ga bo s postaj National Broadcasting kompanije ob 6. zvečer, eastern daylight time.

Soc. stranka zbira kampanjski sklad $100,000, v katerega skuša zbrati polovico po en dolar od prispevatelja. Kajti brez zadostne gmotne podpore ji bo uspešna kampanja onemogočena.

Koncert slovenskih pevskih zborov

V nedeljo 19. maja bo v Štefanikovi dvorani na 2448 S. Pulaski (Crawford) rd. v Chicagu koncert, na katerem nastopi sedem pevskih zborov. Podrobnosti so v dopisu in v oglasu v tej številki.

"Neameriške aktivnosti"

Agenti Diesove kongresne komisije, ki so udrli brez sodnega dovoljenja v urad kom. stranke v Philadelphiji, so ravnali nepostavno. Tako je dne 3. maja odločil zvezni sodnik, ki je dejal, da veljajo civilne svobodščine tudi za manjšinske struje.

Kdo bo živel Norvežane?

Nemčija si je podjarmila ves najvažnejši del Norvežke in si ob enem nakopala problem prehrane ne le za svojo okupacijsko armado nego za vse norvežko prebivalstvo. Norvežka skoro vsa živila uvaža, kajti doma pridela jako malo. Sedaj ji vsled blokade tega ne bo mogoče. Nemčiji sicer lahko da vse svoje produkte, toda Hitler jih ne more plačati z živili, ker jih nima. A prepustiti Norvežane, da bi gladu pomrli, tudi ne gre, pa se zanaša, da jim bo največ pomagal ameriški Rdeči križ in pa razni ameriški odbori, kakor so pomagali Fincem in še pomagajo Poljakom, ali kakor so pomagali v prejšnji vojni Belgijcem.

Pa recite, da niso diktatorji dobrega srca! Najprvo deželo podjarmijo in njeno prebivalstvo vržejo v mizerijo, potem pa kličejo druge na pomoč svojim žrtvam.

Velika kampanja za pospešenje oboroževanja

NADALJNE STOTINE MILIJONOV DOLARJEV ZA ZGRADITEV "NAJMOGOČNEJŠE VOJNE SILE NA SVETU."— ARGENTINA PREDLAGA REVIDIRANJE AMERIŠKE NEVTRALNOSTI

Hitlerjev vpad na Nizozemsko, v Belgijo in v Luksemburško je podžgal vojno napetost tudi na ameriškem kontinentu, posebno v Zed. državah in v Argentini, kakor da bi prilil olja na ogenj.

Za oboroževanje

Vzlic temu, da trošijo Zed. države za oboroževanje več kot kdaj prej v mirnem času, se sedaj dela vtis, kot da smo povsem nepripravljeni na obrambo, kajti edino oborožena moč te dežele predstavlja naša mornarica in še ta je nezadostna braniti obe obali. In tako se oglaša poslanec za poslancem, senator za senatorjem, člani vlade, admirali, generali in drugi vojni veščaki z zahtevami, da naj hitimo z graditvijo vojne sile, ki bo v stanju odbiti napad, kadar in ako se pojavi.

Primere, ki vlečejo

Agitatorji oboroževanja, ki razlagajo svoja veščaška mnenja pred merodajnimi kongresnimi komisijami in v člankih ter na predavanjih, apelirajo, naj nikar ne posnemamo Kitajske, s katero se igra in jo muči mala Japonska, in dalje, da naj se učimo iz skušenj Velike Britanije, ki se je začela oboroževati v velikem šele ko je bila Nemčija že vsa militarizirana.

Vsi ti propagandisti poudarjajo, da niso za vstop Zed. držav v sedanjo vojno, pač pa, da se naj pripravimo na vse eventualnosti.

Časopisje sekundira

Dnevno časopisje, razen malih izjem, in velika večina revij ter drugih listov, jih v agitaciji za oboroževanje pridno podpira. Enako radio družbe. Vplivni časopisi, ki odkrito simpatizirajo z Anglijo in Francijo, in oni, ki so za absolutno nevtralnost dežele bodisi iz sovraštva do Anglije, ali pa prikritih simpatij do Nemčije in njenega nacizma, so soglasni v zahtevi, da je treba ameriško industrijo mahoma prilagoditi produkciji v prid obrambe, to je, za oboroževanje. Zahteve za naglo večanje armade na suhem se množe. Velika večina kongresa je edina v geslu, da naj bodo Zed. države najjačje na morju, v zraku in na suhem.

Pacifizem odrinjen

Tisti pacifisti v ameriški javnosti, ki so ne le proti umešavanju te dežele v vojno in za absolutno nevtralnost, nego tudi proti oboroževanju, so v teh okoliščinah brez vpliva. Tudi povprečen navaden človek je za zgraditev mogočne obrambe. Kajti argument, da če si nepripravljen in brez moči, boš prej ali slej žrtev napadalcev, drži. Dokazov imajo polno vsenaokrog. Oboroževanja torej v sedanjih razmerah ne bo mogoče preprečiti. Vprašanje je le, kam nas atmosfera, v kateri se bo vršilo, lahko privede.

Civilne svobodščine v nevarnosti

Propagandisti, ki delujejo za ameriško intervencijo v Evropi v pomoč Angliji in Franciji, in naciji ter komunisti, ki delujejo v prid Nemčije pod krinko borbe za mir, ustvarjajo v ameriški javnosti napetost, katere prva posledica bo omejevanje civilnih svobodščin.

Kongresnik Dies nastopa na shodih patriotičnih organizacij in trgovskih krogov z zahtevo, da je treba podvzeti drastične naredbe proti komunistom in nacijem, ker so vsled službovanja tujim režimom za to deželo zelo nevarna "peta kolona". Skušnje v Španiji v času civilne vojne ter sedaj na Norveškem, na Danskem, v Belgiji itd. jasno pričajo, da sta "trojanski konj" in "peta kolona" res nevarna sila vsaki deželi, ki taka

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Štirideset zastopnikov na milwauški konferenci

Konference JSZ in Prosvetne matice prečlo nedeljo v Milwaukeeju se je udeležilo 40 zastopnikov.

Za predsednika je bil izvoljen Frank Zaitz iz Chicaga in za zapisnikarico Kristina Podjavoršek, Milwaukee. Referenta sta bila Anton Garden in Frank Zaitz. Slednji je bil za tajnika konferenčne organizacije ponovno izvoljen, za delegata na XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice pa Leonard Alpner.

Prihodnja konferenca bo v Waukeganu koncem septembra ali pa v začetku novembra.

Iz poročil članov prosvetnega odbora, ki je bil izvoljen na waukeganski konferenci lanskega novembra, je bilo razvidno, da dane naloge iz raznih vzrokov ni mogel izvršiti. V njemu so bili A. Možek v Waukeganu, I. Molek v Chicagu in Frank Puncer v West Allisu. Edino Puncer je bil osebno navzoč. Ivan Molek je poslal pismeno poročilo.

Razprave na tej konferenci so bile vseskozi stvarne. Posebno zanimiva so bila poročila milwauških zastopnikov o prošlih občinskih volitvah in o vzrokih poraza prejšnjega župana Hoana. Več o tem v dopisu v prihodnji številki.

Vprašanje pokojnin spet stara politična žoga

Townsendova penzijska zveza je v sedanjih volilnih bojih skušala poraziti pri primarnih volitvah kongresnike, ki so glasovali proti njegovemu načrtu in nominirati one, ki so mu bili pripravljeni vse obljubiti.

V Illinoisu politiki slepomišijo v legislaturi s predlogi za zvišanje penzij.

Oglasil se je z dolgim člankom in govorom tudi predsednik AFL William Green, ki pobija "sanjaške načrte", češ, da se z njimi vara stare ljudi z obljubami, ki se ne uresničijo.

Kakor po zadnjih volitvah nekateri kongresniki in predsednik Roosevelt, tako zdaj tudi on dokazuje, da tisti, ki obljubljajo visoke pokojnine tjavendan, ne mislijo resno. Pravi, da vsak dolar in vsak milijon dolarjev, ki ga vlada potroši, mora nekdo zaslužiti in isto pravilo velja za pokojnine.

Ako bi dobival kdo po $200 na mesec brez dela, je jasno, da mora nekdo drugi delati zanje.

Wm. Green priznava, da je vprašanje pokojnin nujno in zagotavlja, da pripravlja AFL konstruktiven načrt, ki sicer ne bo obljuboval gradov v oblakih, bo pa izpopolnitev sedanjega socialnega zavarovanja.

Gotovo si bo marsikak kandidat skušal priboriti službo v kongresu z obljubovanjem volilcem, kaj vse bo storil zanje, ako ga izvolijo. V zbornici pa nanje pozabi, kakor so pozabili na siočne obljube zadnjič.

Vprašanje pokojnin je važno. Sedanji zavarovalninski sistem problema ne pokriva. Za stare ljudi bo treba skrbeti bolj kakor se brigajo zanje zakonodaje sedaj. To zahtevajo tudi njihovi otroci, ker jim sami ne morejo pomagati, bodisi ker so brezposelni, ali pa premalo zasiužijo.

Vprašanje starostnih pokojnin je gospodarskega značaja. Naša dežela je dovolj bogata, da si ekonomijo uredi tako, da se bo tudi star človek počutil za človeka, ne pa za zavrženca, čim mu v industriji povedo, da ni več za rabo.

Za pravilno rešitev tega vprašanja pa bo treba poseči po socialističnih sredstvih. V sedanji ekonomski uredbi bodo za potrebne zmerom samo drobtine.

Naši in drugi problemi

Na prihodnjem zboru JSZ in Prosvetne matice bomo imeli svoje in druge probleme.

Pod označbo "svoje" mislimo aktivnosti med našim ljudstvom. Zanje se ne bo brigal nihče na svetu, ako se MI ne bomo.

Drugi problemi so splošni, oziroma mednarodni. Na primer, vojna, mir, preureditev sveta.

Običaj je, da laglje rešujemo to, kar je nam najtežje razvoljati, in zanemarjamo tisto, kar je za nas najnujnejše delo.

Ako se snidemo 4. julija v Clevelandu vsi z mislijo KORISTITI delu, radi katerega naš pokret eksistira, bo XII. redni zbor JSZ izvršil svoje zgodovinsko poslanstvo.

Če pa se odgovornosti ne bomo zavedali, je možno, da bomo potrošili le tri dni časa ne da bi koristili našemu gibanju na kateremkoli polju.

Nedvomno bomo šli na zbor vsi z eno samo idejo: POMAGATI vsemu, kar služi DELAVSKEMU razredu med nami in v splošnem. In če se bomo te ideje držali tudi v razpravah in sklepanjih, tedaj XII. redni zbor JSZ ne bo pogrebni zbor nego uvod v prerojenje našega gibanja.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto $3.00; za pol leta $1.75; za četrt leta $1.00.
Inozemstvo: za celo leto $3.50; za pol leta $2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager ..... Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:
United States: One Year $3.00; Six Months $1.75; Three Months $1.00.
Foreign Countries, One Year $3.50; Six Months $2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

GEORGE LANSBURY IN MIR

Ko je George Lansbury pustil predsedništvo kluba poslancev delavske stranke v angleškem parlamentu, si je zasnoval mirovni načrt in se podal zanj na obiske k državnikom širom Evrope.

Lansbury je začutil krivičnost obstoječega družabnega reda še ko je bil deček. Od tedaj je bil vedno proti njemu. Ob enem je bil pacifist. Ko je prevzel vlado Anglije Ramsay MacDonald, sta skupno planirala problem razoroževanja in se ogrevala zanj. Anglija je faktično zmanjšala svojo vojno mornarico in skoro povsem opustila armado, v kateri si je ohranila le še nekaj deset tisoč mož.

Mnogi se še spominjajo, da je bil MacDonald v prejšnji svetovni vojni tudi načelno pacifist in je moral vsled svojega stališča stopiti iz aktivnosti delavske stranke. Po vojni se je vrnil vanjo. Toriji sedaj radi očitajo, da Anglija zato ni mogla v bran Češoslovaške, ker je delavska stranka zanemarila oboroženo silo Velike Britanije. Chamberlain se je izgovarjal, da je privedel Hitlerja in Anglijo v monakovski pakt zaradi potrebe. "V vojni bi Angliji sedaj trda predla," je rekel takrat, in tolmačil, da je rešil Češoslovaško pred razdejanjem in pomagal ohraniti neodvisnost vsaj tistim delom Beneševe republike, ki so po narodnosti pretežno češki in slovaški.

Upokojeni voditelj delavske stranke George Lansbury se je tedaj podal na romanje v Pariz, Rim in Berlin. Obiskal je nacijske predstavnike in jih rotil, naj se rajše lote politike miru in se sporazumejo z Anglijo in Francijo za sodelovanje v Evropi in po svetu.

Povsod so ga lepo sprejeli. Povsod so mu obljubili, da kar se njih tiče so popolnoma za mir, toda posreduje naj v enak namen drugod. Stari Lansbury se je veselil, kakor vsak pacifist, ki misli, da je z lepimi apeli in z v srce segajočimi pridigami kaj opravil.

Kmalu, ko se je vrnil v Anglijo, je dognal, da so bila njegova mirovna romanja zaman. In uvidel je morda, da je Anglija ostala v oboroževanju daleč za Nemčijo in da pacifističnih vlad diktatorji ne spoštujejo, ker se jih ne boje.

Ko se je pričel lanskega septembra v Evropi vojni vihar, je George Lansbury do dobra spoznal, da se zgolj s pacifizmom in mirovnimi apeli vojn ne more preprečiti. Bil je nasprotnik klanja in če bi le bilo v njegovi moči, bi Evropa ne planila v vojno. Saj je bil predstavnik najjačje delavske stranke na svetu in mogočen zagovornik miru in demokracije.

Minuli teden (dne 7. maja) je veliki apostol miru, George Lansbury, umrl. Star je bil 81 let. V svojem dolgem življenju je videl že marsikatero vojno in zastavil svoje moči, da se jih odpravi. Toda kakor marsikdo drugi v pacifističnih in delavskih krogih, je tudi on deloval veliko bolj za preprečenje vojne, kakor za odpravo sistema, ki jih povzroča. Preminul je v dnevih, ko je druga evropska vojna po osmih mesecih vojevanja šele postala "totalna" ali "popolna" vojna, ki bo od dne do dne strašnejša.

Človek, ki je bil iskren pristaš miru, ga je zase dosegel. Ne pa dežele in ljudstva, radi katerih se je trudil za mir.

Konvencija S. S. P. Z.

V pondeljek 20. maja se prične v Clevelandu deseta redna konvencija Slovenske svobodomiselne podporne zveze. SSPZ je bila ustanovljena leta 1908. Po velikosti je to druga največja slovenska svobodomiselna podporna organizacija.

SSPZ je nastala vsled notranjega boja v SNPJ. Pred okrog 20. leti se je z njo pogajala za združenje in se je v enak namen posvetovala spet pred to konvencijo.

SSPZ je solventna, izdaja svoje glasilo (tednik), kakor druge in skuša ohraniti svojo stabilnost v sedanjih razmerah, kakor si to prizadevajo ostale jednote, zveze in zajednice.

Delegacija na 10. redni konvenciji bo imela pred sabo približno iste probleme kakor na prejšnjih, z eno razliko. Stara, priseljeniška generacija Slovencev naglo izumira. Vsako leto se to čezdalje bolj pozna. Kaj storiti, da se redčenje priseljenih Slovencev nadomesti z novimi, mladimi člani? Kje jih dobiti?

Današnje kampanje so vse dražje kakor nekoč. Kajti med tu rojeno generacijo Slovencev in drugih narodnosti so konkurenčne sile celo jačje, kakor so bile, ko so sem prihajale še polne ladje imigrantov.

Delegatje bodo o tem razmišljali, razpravljali in sklepali, kakor bodo smatrali, da bo njihovi organizaciji najbolj v korist. Tako delajo zastopniki vseh. Včasi se zmotijo in to je povsod največja nevarnost.

Delegaciji 10. redne konvencije SSPZ želimo uspeh in jo pozdravljamo.

Kazen, ki zadene lažnjivca prej ali slej, je, da začne s časoma sam verjeti svojim lažem. — A. G.

Mnogi "pronemci" v Zed. državah napadajo Anglijo in Francijo v prid hitlerizma pod masko radikalizma.

PROSVETNA MATICA IN NJENO DELO

Piše CHARLES POGORELEC

(Sledeči članek je priredil Chas. Pogorelec za v Majski Glas. Ker ni bilo prostora zanj, ga objavljamo v Proletarcu.)

Prosvetna matica, ki deluje pod okriljem JSZ, je danes ena najvažnejših ustanov naprednega slovenskega delavstva v tej deželi. Svoj početek ima v letu 1921.

Na sejah eksekutive JSZ in upravnega odbora Proletarca sta tajnik JSZ Fr. Petrič in urednik Frank Zaitz, ki je bil takrat tudi upravnik, predočevala položaj kakor je bil. V tiskarni dolg, ki narašča. V JSZ resigniranost, ki se veča.

Mnogo sodrugov je bilo sicer še zvestih, toda vendar jih je bilo veliko premalo. Kajti sami s svojimi prispevki gmotno našega gibanja ne bi mogli oteti.

Pa si je Frank Petrich zamislil načrt za pomožno organizacijo, katere naloga naj bi bila razbremeniti aktivne člane J. S. Z. vsaj nekaj skrbi, kje in kako dobiti gmotna sredstva. Predlagal je ustanovitev "Pomožne izobraževalne akcije JSZ."

V eksekutivi so bili nekateri skeptični, a končno je bil Petričev načrt odobren. Njegov glavni namen je bil pomagati aktivnostim JSZ v gmotnem oziru.

Petričeva nada se sicer ni uresničila. Kajti v svojem proglasu, ki ga je v imenu JSZ poslal novembra 1921 vsem društvom naprednih jednot in zvez v tehnično in vsebinsko zelo dobro prirejenem letaku, je dejal med drugim:

"V Ameriki je danes nad 700 društev, ki se štejejo za napredna in svobodomiselna. Če vsako sprejme predloženi načrt in sklene prispevati po $1 na mesec, bo to pomenilo koncem meseca $700. S to vsoto se že da nekaj začeti, med tem ko bi bile žrtve posameznika vsak mesec neznatne."

Dogodilo se je drugače. Namesto vsak mesec po $700, donaša ta ustanova povprečno le kak tisočak na leto. In namesto 700 društev ji je pridruženih le kakih 200, oziroma manj kot toliko. Med temi so poleg društev podpornih jednot in zvez tudi klubi JSZ, kulturna društva, slovenski domovi in razne druge zadružne skupine.

Prva leta je bila Izobraževalna akcija JSZ res zgolj podporna podružnica za JSZ.

Toda polagoma je začela vršiti prosvetno delo v svojem področju, seveda pod okriljem JSZ in kmalu je bilo očitno, da ima ta ustanova v naši javnosti velike možnosti za razmah in za delo.

Na zboru JSZ leta 1930 v Detroitu ji je bilo spremenjeno ime v **Prosvetna matica** in dobila je v pravila svojo točko, ki se glasi:

1. Pod okriljem JSZ deluje izobraževalna ustanova, zvana Prosvetna matica. Pripadajo ji:

a) kulturna društva in druge napredne izobraževalne ustanove, ki se izrečejo za sodelovanje s Prosvetno matico, kot pevski in dramski zbori, čitalnice in knjižnice, slovenski domovi, organizacije za telesno vzgojo (sportni klubi) itd.

b) napredna podporna društva jednot in zvez ter napredna samostojna društva.

c) posamezniki kot člani at large.

2. Članarina.

Vsaka organizacija Prosvetne matice plačuje najmanj dolar članarine mesečno. V izjemnih slučajih, kjer se mora kaka pridružena podporna ali kulturna organizacija boriti z velikimi gmotnimi težkočami, sme prosvetni odsek znižati članarino na 50c mesečno.

3. Pridružene organizacije so upravičene dobivati vsa finančna in druga poročila Prosvetne matice ter JSZ.

4. Naloga Prosvetne matice je gojiti kulturno delo v delavskem duhu in v ta namen sodeluje z vsemi danimi sredstvi s kulturnimi, podpornimi in drugimi organizacijami, ki so aktivne ali pomagajo na prosvetnem polju. Pomaga z viri, ki so ji na razpolago pri širjenju literature, na polju dramatike in glasbe, čitalnicam in knjižnicam, prireja ali pomaga aranžirati predavanja ter večje predavateljske ture. V to svrho vzdržuje svojo dramsko knjižnico, zalogo not za pevske zbore kolikor ji to dopuščajo sredstva, pomaga društvom pri aranžiranju sporedov za prireditve, oskrbuje jim pesmi za deklamacije in sodeluje z njimi v vsakem drugem oziru v področju svojih nalog.

5. Prosvetna matica ima svojega tajnika, ki je obenem tajnik JSZ. Temu v pomoč je direktor ali več direktorjev Prosvetne matice, katerih naloga je izvrševati predvsem prosvetni del aktivnosti te ustanove. Tajnika izvoli članstvo klubov JSZ, direktorje pa imenuje prosvetni odsek, katere mora odobriti eksekutiva.

6. Prosvetna matica ima ožji odbor treh članov, zvan prosvetni odsek. Na sejah eksekutive JSZ imajo vse odborniške pravice. Kandidati v ta odbor so nominirani in izvoljeni na enak način kakor kandidati v eksekutivo in v nadzorni odbor JSZ. Prosvetnemu odseku predseduje tajnik. Prosvetni odsek vodi agitacijo med podpornimi in drugimi društvi za pristop v Prosvetno matico; dalje dela načrte za prosvetne akcije in se posvetuje na svojih sejah o vsem, kar spada v področje Prosvetne matice, svoja priporočila pa predlaga sejam eksekutive JSZ. Vsi člani odbora Prosvetne matice (trije člani) imajo pravico udeležiti se zbora, stroške pa se jim plača iz konvenčnega fonda.

7. Prosvetna matica izdaja knjige, brošure in pamflete izobraževalne vsebine ter jih razdaja med članstvo pridruženih društev kolikor mogoče brezplačno, druge proti odškodnini, da se pokrijejo stroški natisa.

8. Najmanj enkrat vsake tri mesece se objavi v glasilu Prosvetne matice seznam vseh pridruženih organizacij z naslovi njihovih tajnikov.

9. Glasilo Prosvetne matice je Proletarec. O delu te ustanove in drugem, kar spada v njeno področje, naj se obvešča javnost tudi potom drugih naprednih listov.

10. Račune Prosvetne matice pregleduje nadzorni odbor JSZ.

11. Organizacije Prosvetne matice imajo na zborih JSZ pravico vsaka do svojega delegata. V razpravah in sklepanjih o prosvetnem delu, o raznih ustanovah kulturnega značaja, o splošnih zadevah in o problemih, ki so vsem skupni, imajo na zboru vse delegatske pravice. V zadevah organizacijske forme JSZ in soc. stranke, in o strankinem ter zveznem političnem delu pa imajo posvetovalen glas. Dnevnice in vožnje stroške delegatov Prosvetne matice plačajo organizacije, katere jih pošljejo.

12. Na okrožnih konferencah klubov JSZ in organizacij Prosvetne matice imajo delegati slednje vse pravice v smislu 11. točke tega člena in kakor določa XIX. člen zveznih pravil.

In res, Prosvetna matica je dobila po detroitskem zboru nov zamah. Toda bolj v aktivnostih, kakor v dohodkih, ki so ostali povprečno le nekaj nad tisoč dolarjev na leto, ali manj, kot pa jih dobi povprečna velika slovenska župnija na Božič ali Veliko noč.

S temi dohodki in s pomočjo sodrugov in sodružic smo razvili aktivnosti na prosvetnem polju v veliko večjem obsegu nego smo jih imeli prej.

K temu je mnogo pomagal tudi klub št. 1 JSZ v Chicagu, ki je poklonil Prosvetni matici svoj bogati arhiv iger in vlog. To zbirko je potem Prosvetna matica še bolj izpopolnila z novimi dobavitvami dramskih del iz starega kraja in še posebno pa je izboljšala tudi svoj arhiv iger v angleščini. Izpopolnjuje tudi zbirko not in pesmaric za naše pevske zbore.

Samo na dramskem polju in na raznih jubilejnih slavjih je z nasveti, s primernimi igrami, s pesmami in z drugimi pripomočki pomagala v gmotni vrednosti veliko več, nego prejema za to delo v gotovini.

Mi smo veseli tega dejstva, ker vidimo, da je med nami veliko ljudi, ki delajo nesebično za dobro stvar, za napredek na kulturnem polju, neglede na graje, ki so jih deležni, namesto priznanja.

To kajpada ni bilo edino delo Prosvetne matice.

Pod njenim pokroviteljstvom se je vršilo tudi že mnogo predavanj in shodov. Aranžirala je že večkrat tudi posebne predavateljske ture, vse z dobrim uspehom. Treba jih bi bilo kajpada več, a mogoče je nam v tem oziru storiti le toliko, v kolikor nam dovoljujejo skromne finance, in pa kadar imamo na razpolago človeka, ki je v ta namen pripravljen dati ne le svoj čas, nego za stroške trošiti iz svojega žepa.

42,000 knjig razposlanih

Predavateljske ture so izvršili največ Joško Oven, Anna P. Krasna, Frank Zaitz, in v bližnjih krajih Chicaga Ivan Moček. Poleg teh so pod okriljem Prosvetne matice predavali v raznih naselbinah mnogi drugi.

Ampak s tem delo, ki ga vrši ta ustanova, ni še vse navedeno.

Kajti razpošilja članstvu pridruženih društev tudi knjige. Sama je izdala že prilično zbirko knjig in z njimi pomagala k izobraževanju našega ljudstva.

Naj navedemo nekatere:

Priče evolucije in Adami pred Adami. Spisal Ivan Molek.

Proletarska etika in morala. Spisal Ivan Molek.

Elementi moderne izobrazbe. Spisal Ivan Molek.

Socialni ideali in kako si je človek ustvaril boga. Po John Keracherju priredil Ivan Molek.

Taškent, kruha bogato mesto. Spisal Aleksander Neverov, prevel Ivan Vuk.

Karl Marx, njegovo življenje in nauk. Spisal M. Beer, prevel C. Strukelj.

Nekoliko pravopisa. Priredil Veno Venomer.

Papeževa enciklika raztrgana. Spisal James Oneal, prevel Ivan Molek.

Dva svetova. Spisal Ivan Molek.

Veliko mravljišče. Spisal Ivan Molek.

Sesuti stolp. Spisal Ivan Molek.

Hiša brez oken. Spisal Tone Seliškar.

Roke Andreja Podlipnika. Spisal Tone Seliškar.

Štefka. Spisal Ludvik Winder.

Železna reka. Spisal A. Serafimović.

Španski testament. Spisal Arthur Koestler, prevel N. N.

Marseljeza. Spisal Herman Wendel.

Poleg teh je razposlala Prosvetna matica še raznih drugih knjig v nad 33,000 izvodih.

Za letos je Prosvetna matica s sodelovanjem Cankarjeve družbe v Sloveniji izdala tudi knjigo Karamora, ki jo je spisal pokojni sloviti ruski socialni pisatelj Maksim Gorki. Naročamo jih tam, ker dobimo na ta način vsled velike naklade knjige prilično poceni mi za naše članstvo in oni za svoje. Toda te pošiljatve **nismo** dobili, dasi je bila odposlana. Le knjigo Marseljezo ter nekaj drugih iz založbe Cankarjeve družbe smo prejeli. Kje so ostale druge, ne vemo. Mogoče so šle s kako tako ladjo, ki je zdaj na morskem dnu z našimi knjigami vred.

Angleške knjige

Niti ni Prosvetna matica prezrla svojih nalog med našo tu rojeno generacijo. Mednjo je razposlala 12 različnih angleških knjig v veliki nakladi in mnogo drugih po par sto izvodov. Prostor nam ne dopušča navesti vse z imeni. Ugotovljeno naj bo le, da so bile vse angleške knjige filozofične, socialne in druge pisane z delavskega stališča.

Tako smo od leta 1921 storili pod okriljem Prosvetne matice kolikor v danih okoliščinah največ mogoče za vsoto, ki je med maso našega priseljeništva — šteje kak četrt milijona ljudi — bila jako nizka. A uspeh je velik, in to je, kar šteje!

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

V. IZKAZ

Chas. Pogorelec, na agitaciji v Detroitu, Mich.	59
Anton Zornik, Herminie, Pa.	30½
Jennie Dagarin, Cleveland, O.	15
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	14
Langerholc & Rak, Johnstown Pa.	7
Anton Shular, Arma, Kansas	6½
Jos. Drasler, Chicago, Ill.	6
John Bogatay, Girard, O.	4
Joseph Lever, Cleveland, O.	4
John Teran, Ely, Minn.	4
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	4
Jos. Oblak, Chicago, Ill.	2
Mary Mihelcic, Milwaukee, Wis.	2
Jos. F. Durn, Cleveland, O.	2
Ivan Jontez, Cleveland, O.	2
Jos. Ovca, Springfield, Ill.	2
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	2
Luka Groser, Chicago, Ill.	2
Frank Alesh, Chicago, Ill.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
Anthony Drasler, Jr., Forest City, Pa.	2
And. Vidrich, Johnstown, Pa.	1
V. Yakscetich, McIntyre, Pa.	1
Jos. Krmel, Burgettstown, Pa.	1
Frank Zaveršnik, Piney Fork, O.	1
Oscar Godina, Chicago, Ill.	1
John Zornik, Detroit, Mich.	1
Virgina Selak, Star City, W.Va.	1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne, od 20. aprila do 18. maja) 181 naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 91¼ naročnin.

"Proletarec" ne bi mogel izhajati brez podpor. Ker so mu potrebne, upotrebite priložnosti gov tiskovni sklad.

PISMO IZ CLEVELANDA

Piše IVAN JONTEZ

Danes bom začel kar z našim klubom, da ne bi kdo mislil, da mi je manj pri srcu kot kaka druga organizacija, pri kateri sem aktiven. Kot sem že zadnjič omenil, je klub št. 49 od lanskega decembra sem že podvojil število svojega članstva in spet začel postajati vpliven faktor v naši naselbini. Zanimanje zanj je večje kot kdaj poprej v zadnjih desetih letih. In članstvo samo se v resnici zanima zanj, tako da ni več upanja, da bi zadostovala za naše seje telefonska govorilnica. Tudi na majski redni seji je bila tako lepa udeležba, da so nekateri sodrugi menili, da bo treba kmalu najeti eno večjih sejnih dvoran, ker čitalnica Slovenskega delavskega doma je začela postajati res pretesna. Kakor navadno, smo tudi na tej seji razpravljali o raznih problemih, pred katerimi stojimo.

Sodrug Jauch od št. 27 je poročal o svojih vtisih z washingtonske konvencije Ameriške socialistične stranke, katere se je udeležil kot delegat naših klubov v Clevelandu. Ko je zaključil, smo razpravljali o strankinem stališču napram evropskemu vojnemu požaru. Vendar se ni nihče razburjal zaradi razlik v mišljenju in debata je bila vseskozi mirna in prijateljska. Govoril je tudi pisec, ki se je postavil na sledeče stališče:

Obsojati eno ali drugo strujo kot absolutno zgrešeno, bi ne bilo pravično niti koristno za naše gibanje. Morda ni nobena obeh struj popolnoma v pravem, temveč bo treba sesti k mizi, se mirno pogovoriti o celi stvari ter skušati najti novo pot, ki bo zadovoljila obe struji. Lahko se tudi zgodi, da današnje stališče manjšine jutri osvoji večina, ali pa pride manjšina do zaključka, da je večina zavzela pravilno stališče. Kdo ve? Prvo kot drugo je možno in povsem naravno v strankinem demokratičnem ustroju. Vodstvo gotovo ne bo vsiljevalo članstvu smernic, katerih ne bi maralo. Resolucije pa tudi niso neizpremenljive.

Zato bi bilo zgrešeno, očitati vodstvu socialistične stranke in delegatom, ki so glasovali za večinsko resolucijo, da so sanjači, bedaki ali celo izdajalci mednarodnega socialističnega gibanja, ki igrajo Hitlerju v roke. Jaz sem prepričan, da je vse do zadnjega vodila želja, prihraniti Ameriki grozote druge svetovne vojne in izgubo civilnih svoboščin, ki jih uživamo, da bi po končani vojni furiji toliko lažje prispevala k obnovi in demokraciji v Evropi. Ne trdim, da je sprejela večina najboljšo možno protivojno resolucijo, toda namen je bil nedvomno najboljši. Jaz sem prepričan, da bo vodstvo stranke samo popravilo morebitne napake, čim si bo na jasnem o njih. Enako sem prepričan, da se ne bi upiralo, ako bi večina članstva zahtevala izpremenitev sedanjih smernic z ozirom na ekonomsko pomoč zaveznikom.

Razmere zahtevajo od nas največjo previdnost in prevdarnost. O stvari se je treba trezno in brez jeznih očitkov in protiočitkov pogovoriti, da se izkristalizirajo mnenja in najde približno najboljša pot. Navsezadnje smo si vsi edini v tem, da je treba ustaviti roparski pohod nacistične Nemčije in pritisniti fašizem ob tla, le o tem si nismo še edini, kaj naj Amerika stori v tej situaciji. O tem se je treba pogovoriti, dokler ne najdemo točke, na kateri se lahko zedinimo.

Priprave za letošnji zbor JSZ, ki se bo vršil dne 4., 5. in 6. julija v Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu, so v teku. Pripravljalni odbor clevelandskih klubov je imel dne 6. maja svojo prvo sejo, na kateri je bilo sklenjeno, da se tekom zbora priredi banket in pa domača zabava s kratkim pevskim programom. Zabava, ki bo prosta vstopnine, se bo vršila v petek zvečer dne 5. julija, banket pa v soboto zvečer. Na banketu bodo peli pevci socialistične Zarje, v petek večer pa bo pel celotni zbor, obenem pa smo se obrnili tudi na collinwoodski pevski zbor Jadran, da sodeluje.

Delegati, ki ne bodo prezgodaj odrinili domov, si bodo v nedeljo po banketu lahko ogledali prijazne izletniške prostore clevelandske federacije S. N. P. J., kjer se bo vršil piknik kluba št. 27 in njegovega zbora Zarja.

Izvoljen je bil tudi stanovanjski odsek, ki se bo pobrigal za stanovanja delegatov in drugih zunanjih udeležencev zbora. Kdor nima v Clevelandu znancev, pri katerih bi se ustavil, naj se glede stanovanja obrne na predsednika pripravljalnega odbora Milana Medveška, 16202 Arcade ave.

Naj omenim še prireditev Progresivnih Slovenk, ki bodo v nedeljo 26. maja v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. uprizorile Finžgarjevo dramo "Razvalina življenja". Progresivne Slovenke so vedno pripravljene podpirati naše ustanove, zato je naša dolžnost, da jih tudi mi podpiramo v njihovem prizadevanju. Vrh tega je tudi "Razvalina življenja" lepo, globoko socialno odrsko delo, vredno, da ga človek vidi.

V nedeljo na festival

Chicago. — V nedeljo bo naša čikaška naselbina imela v svoji sredi veliko zunanjih rojakov iz Milwaukeeja, Waukegana, La Salla in drugih naselbin. Splošna atrakcija za vse čikaške in druge Slovence bo spomladanski festival sedmih zborov, ki se letos vrši pri nas. Zbrali se bomo v Stefanikovi (slovaški) dvorani na 2448 So. Pulaski rd.

Za sprejem gostujočih zborov — **Napreja** in **mladinskega zbora SNPJ** iz Milwaukeeja, **zbora SND** iz Waukegana in **Soče** iz La Salla — je že vse pripravljeno. Oskrbo tega festivala imajo v rokah **Sava, Prešeren** in **Slovan.** Na programu bo okrog dve uri in pol petja, skupaj 23 točk, nakar se prične ples, za katerega bo igrala radijska godba Rudyja Deichmana iz Jolieta. Ker bosta obe generaciji precej pomešani, tudi ne bo manjkalo polk in valčkov.

Toliko slovenskih zborov v Chicagu še nismo slišali na kakšnem programu. In da bo vsakdo imel dober duševni užitek, so nam garancije pretekli festivali v tem okraju. Kdor ga bo zamudil, bo zamudil nekaj lepega. Uljudno vabljeni vsi. Pričetek ob 3. popoldne.

Odbor.

Volitve in razprava v klubu št. 1 JSZ

Chicago. — Klub št. 1 JSZ je na prihodnjem zboru upravičen do dveh delegatov. Izvolili ju bomo na redni seji v petek 23. maja.

Po skončanem dnevnem redu bo razprava o problemih našega gibanja, o agitaciji in drugih zadevah, ki pridejo pred delegacijo prihodnjega zbora.

Ker bo torej ta seja važna radi volitev in diskuzije, je potrebno, da se je udeleže vsi člani in članice. Prične se ob 8. zvečer. — **P. O.**

Dvojna mera

Kongresnikom se zdi tisoče dolarjev plače zanje in njihove tajnike premalo, dočim mnogi izmed njih smatrajo, da je mezda 30c na uro za delavce vsaj na jugu previsoka.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Spet smo sedeli v večnem hladu na vrtu Bellevue nad Tivolskim parkom AngeloCerkvenik, profesor Favaj, Ivan Vuk, midva in nekaj drugih ter gledali po razsvetljeni Ljubljani pod nami. Na hribu preko mesta je odseval v siju električnih žarkometov grad.

Časopisi, ki smo jih imeli na mizi, so pisali, da v Parizu in v mnogih drugih mestih kopljejo zaklone. V drugi koloni je bil objavljen govor nemškega diktatorja, ki je izjavil, da ne bo miroval, dokler ne dobi deset milijonov podjarmljenih Nemcev nazaj v rajh z njihovo zemljo vred in nastane v Evropi red pravice.

Bila je to predigra nove krvave drame, ki je evorppski državniki tudi z žrtvovanjem Čehoslovaške niso mogli preprečiti.

"Kdaj prično pri nas z zatemnjevanjem mesta," je rekel nekdo kakor sam zase. "Kmalu," je odvrnil drugi. Naše prebivalstvo ob Jadranu se že vežba v temi za beg na varno."

Lep je pogled ponoči s tega vrta, z grada ali z Rožnika na Ljubljano. Dasi nima razkošnih električnih reklamnih napisov, kakor ameriška mesta, ali velemesta v Evropi, je vseeno videti z vrha luč pri luči.

"Kaj bo z našo kulturo," je pripomnil tretji, "ako postanemo plen Italije, ali Nemčije, ali obeh."

Vsi smo se oprijeli tega vprašanja in se dolgo pomenkovali. Kajti v Ljubljani je to važen predmet. Ona je glavno mesto dravske banovine, kar samo na sebi ni nič posebnega. Banovina pod tem imenom je nova označba za Slovenijo. Zgodovine in tradicij nima za sabo in med ljudstvom ta tvorba nima zanimanja, ne privlačnosti.

Važnost Ljubljane je v tem, da je ona glavno mesto in kulturno središče slovenskega naroda. Bila je to pred svetovno vojno, ko so bili slovenski kraji razdeljeni še pod upravo Gradca, Celovca, Gorice, Trsta in Ljubljane. Še bolj je ona centrum malega slovenskega naroda danes.

Nekdanji deželni dvorec na Kongresnem trgu, v katerem je nekoč zboroval kranjski deželni zbor, je sedaj slovenska univerza. Tik nje so pričeli leta 1937 graditi veliko knjižnico po načrtu arhitekta univerzitetnega profesorja Jožefa Plečnika, ki je izdelal načrt za moderniziranje Ljubljane. Mnogo stavb, posebno javnih poslopij, se gradi po njegovih osnutkih.

Knjižnica, ki jo imenujejo sedaj univerzitetna knjižnica, je v novem poslopju prideljena univerzi. Mile Klopčič naju je vodil v njeno staro poslopje in predstavil doktorju temu in profesorju onemu. "Kdaj dobimo nadaljne letnike Ameriškega družinskega koledarja? Povpraševajejo po njih."

"Ne vem. Cenzorji na policiji so jih pridržali. Čemu jih bi vraj vam ne pustili?" sem vprašal.

Pa smo zaradi čudnih, nevarnih časov obrnili pomenek drugam.

Univerza v Ljubljani ima tudi ime, kot vsaka druga na svetu. Ljubljančko označujejo z "univerza kralja Aleksandra I." Bila je doba počitnic, ko sva bila tam, vrh tega je bilo vroče, profesorji in dijaki pa večinoma na deželi ali pa "pri morju". Zato se zanjo nisem zanimal toliko, da bi dobil o nji kake posebne vtise. Rekli so mi, da ima to vseučilišče filozofsko, juridično, teološko in tehniško fakulteto ter nižji oddelek medicinske fakultete. Slušateljev ima blizu 2000, med njimi kakih 600, ki se uče za "pravdne dohtarje". Pravdajo pa se po Slovenskem zelo radi bodisi imovitj ali revni. Profesorjev je imela 53 rednih, 14 izrednih, 18 docentov in okrog 30 predavateljev z raznimi nazivi (honorarni predavatelji, lektorji).

Tudi gimnazij je v Ljubljani dovolj. Eni izmed njih so rekli včasi realka. Zdaj ji pravijo realna gimnazija. Uršulinke uspevajo z žensko gimnazijo. V bližnjem Št. Vidu je zavod ali gimnazija sv. Stanislava (pred 35. leti so ji rekli "škofovi zavodi"). Staro pokopališče pri sv. Krištofu so namenili za novo semenišče. Osnovnih šol je v Ljubljani kakih 15 in poleg teh mnogo drugih učnih zavodov, kot za slepe, gluhoneme, gospodinjska šola, glasbena šola, obrtna tehnična šola, salezijanski zavod itd. V šolski dobi so ulice zjutraj polne v šolo hiteče mladeži. Kajti Ljubljana je mesto šol, obrtnij in cerkva.

Kogar veseli čitati, v Ljubljani ni v stiski, ker so mu na razpolago knjižnice raznih ustanov. Žal le, da odloča cenzura, kaj smeš čitati in katerih knjig ti ne smejo posoditi. Tudi muzej v Ljubljani je vredno pogledati. Ko so nas vodili po njemu učitelji, mi je bilo najbolj po godu odmevanje naših podkovanih čevljev, s katerimi smo otroci močno stopali po parketih. Zanimali so me tudi predmeti, ki so jih izkopali na Barju. Pravijo, da je ta muzej poleg sarajevskega največji v Jugoslaviji.

Ko sva si z Angelo izbrala neki dan za poset po tem muzeju, je upravitelj trdil, da to ni reden čas za obiske, nego le proti posebnemu dovoljenju. Ne utegneva iskati dovoljenja, sem rekel, in ga nato dobil brez težave s pomočjo napitnine.

Bivši Narodni dom je sedaj Narodna galerija (muzej likovne umetnosti). Blizu nje je Jakopičev paviljon, kjer so razstave slik slovenskih umetnikov. Tu sva videla prvič starega, sivolasega slikarja Jakopiča in več drugih. Med njimi kiparja in risarja Nikota Pirnata. Videla sva ga potem še dostikrat v Košakovi restavraciji, na razstavi na velesejmu in pri Jutru. Mož je zelo zanimiv in umetnik tudi "po naturi". Ko so ga vzeli k vojakom, mu je bilo silno zoprno, zato se je začel "sumljivo" obnašati. Hlače si je obuval tako, da si jih je zapenjal zadaj namesto spredaj. Vojaški zdravniki so ga parkrat preštudirali in ugotovili, da je "duševno manjevreden". Iz armade so ga odpustili in hlače si je spet začel pravilno oblačiti.

Kulturnih društev je v Ljubljani vsake sorte. V vsi Sloveniji jih je bilo one dni, in menda približno toliko sedaj, 831. Mnoga so le na papirju, a marsikako res tudi deluje na prosvetnem polju. S poudarkom so nama povedali, da ni v Sloveniji niti 6 odstotkov nepismenih ljudi.

Dnevniki v Sloveniji imajo okrog 53,000 naročnikov in nedeljske izdaje blizu 200,000. Seveda je tu treba za pravilno razumevanje upoštevati, da hodi čitati liste v Ljubljani in v drugih krajih po Sloveniji tisoče ljudi vsak dan v kavarne in gostilne, ali pa si jih sosedje izposojuje drug od drugega. Tako ima vsak časopis veliko več čitateljev kakor pa naročnikov.

Na ostale liste (tednike in mesečnike vseh vrst) je naročenih v Sloveniji 340,000 tisoč ljudi.

Tudi književne družbe uspevajo. Glavne so Družba sv. Mohorja, Vodnikova družba, Cankarjeva družba, Slovenska matica in Šolska matica s približno 100,000 članov, ki prejmejo na leto okrog 400,000 knjig.

Poleg teh izdajajo knjige razne knjigarne, ki jih je precej v Ljubljani.

Kulturni značaj mesta označujejo tudi spomeniki. Majhen kakor je slovenski narod je postavil nebroj spomenikov ne le v Ljubljani ampak tudi v Mariboru, Cankarju na Vrhniki, na pokopališčih, vzidal je spominske plošče in zgradil razne ustanove v spomin svojim zaslužnim ljudem.

Težko, da je kje v Zed. državah mesto enake velikosti, kakor Ljubljana, ki bi imelo toliko spomenikov. Nekateri so res umetniška dela prvega reda, mnogi pa so majhni, ker ni bilo denarja za velike, kakršne vidimo v bogatih ameriških velemestih. Glavni spomeniki so Prešeren, Vodnik, Trubar, Valvazor, Simon Gregorčič, Miklošič, Zois, piramida, obelisk Ilirije z verzi Otona Župančiča in razni drugi. Vodnik je nama tudil, da je pod sledniim pokopanh tudi nekaj "neznanih" Napoleonovih vojakov.

Slovenci so ponosni na svojo Ljubljano in v strahu zanjo. Rakek je blizu in tam preko ter povsod drugod ob italijanski meji preti mali Sloveniji večna nezotovost. Od severne strani piha nacijski veter.

Pod Avstro-Ogrsko so v Ljubljani radi nemčurili tudi narodni Slovenci. Vsakdo, ki je hotel v družbi kaj pomeniti, ali veljati za inteligenta, je moral obvladati nemščino, tudi če ni bil v šolah. Mnogi so jo kajpada pačili, kakor to delamo z raznimi jeziki, ki se jih za silo priučimo, še danes.

Slovenščina je imela trdo pot, predno se je uveljavila in razvila v literarni jezik. Prvi slovenski časopis je izšel v Ljubljani šele 1843 in prvi slovenski župan je bil Peter Graselli, izvoljen leta 1882. Njega je v službi župana nasledil Ivan Hribar. Od tedaj šele je postala stara kranjska prestolnica slovensko mesto.

Po razpadu Avstro-Ogrske je nemčurstvo iz Ljubljane izginilo, enako iz Zagreba in še celo Maribor je postal slovensko mesto. Nemščina je po Slovenskem polagoma izginila tudi iz šol.

Sedaj se spet uveljavlja. Z Nemci, o katerih so v Sloveniji mislili, da jih ni več, imajo oblasti čezdalje več sitnosti, ker so postali mnogi naduti, izzivajo z nacijskim pozdravom in strašijo Slovence, da jim bodo že pokazali čim se Hitler odloči "osvoboditi" to deželo, "ki je nemška po zgodovini in kulturi".

Ako se to res zgodi, bo nemčurstvo v Sloveniji vzbrstelo in uspevalo kakor nekoč.

(Dalje prihodnjič.)

PRIPRAVE ZA ZBOR JSZ V TEKU

Cleveland, O. — XII. zbor (konvencija) JSZ se vrši 4., 5. in 6. julija. Klubi so se odločili za Cleveland (Collinwood). Naša naselbina je to odločitev toplo pozdravila, kajti prvič: v Clevelandu je še ogromno polje za našo agitacijo in drugič: prepričani smo, da bi delegacija ne dobila nikjer takih ugodnosti, kot v širnem in gostoljubnem Clevelandu.

Konvenčni odbor že deluje, kot po "žnorci". Zaenkrat se je seja tega odbora odločila za naslednji spored: četrtek zvečer je določen za obiske in ogled mesta delegatom in gostom. V petek zvečer bo priredba z mešanim programom in domača zabava v avditoriju SDD. V soboto se vrši banket v spodnji dvorani CDD. V nedeljo se pa vrši piknik v zvezi s proslavo 30-letnice soc. kluba št. 27. Piknik se vrši na SNPJ farmi.

Dalje so izvoljeni vsi potrebni odbori kot: upravni, publicijski, stanovanjski itd. V odboru so zastopani klubi št. 27, 28 in 49. Glede stanovanja in hrane za delegate in goste bo pravočasno poročano.

Bodoči zbor JSZ bo z ozirom na vojno in politične homatije — precejšnje važnosti, zato bi morali biti zastopani vsi klubi — direktno. Dalje je izredno važno, da pošljejo svoje zastopnike na ta zbor vse podporne in kulturne organizacije, ki so včlanjene v Prosvetni matici. Prosvetna matica vrši zelo važno kulturno misijo v tej deželi. Brez nje bi bili naši dramski in pevski zbori večkrat v zadregi. Poleg tega izdaja poučne knjige in jih razpošilja prizdruženim organizacijam.

JSZ ima pred seboj važne naloge (vzlic temu, da je po mnenju nasprotnikov bankrotirana). Amerika stoji na pragu vojne. Fašistična reakcija dviga glavo. Brezposelnost je z vsakim dnem opasnejša. Politični šarlatani vodijo narod v propast. Vsega tega seveda ne bo rešil naš zbor, pač pa lahko zbistri pojme in začrta smernice za bodoče delo. Poleg tega bo treba najti metodo za ojačanje naših klubov, Prosvetne matice in Proletarca. Ako to dosežemo, bomo izvršili svojo nalogo! — **Frank Česen.**

IZ BOGASTVA V BEDO

Ženska na gornji sliki se piše Caroline Reilly. Živi v Chicagu. Opremo svojega doma je cenila na $30,000. To je že nekaj. Ampak dogodilo se je, da so se ji dohodki skrčili, nato čisto prenehali in se je zadolžila. Njeno bogato opremo so prodali upniki na javni dražbi.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Še vedno tod okrog pohvalno govore o majski prireditvi kluba št. 11 JSZ, na kateri je s svojimi točkami soc. zbor Zarja iz Clevelanda na vso moč ugajal. Onim, ki jih ni bilo na prireditev, jim je zdaj žal. Zamudili so priložnost, kajti kaj takega tukaj niso pričakovali.

Nekateri so me vprašali: "Snoy, kako ti spraviš toliko ljudi skupaj?"

Odgovoril sem jim: "To je bilo delo soc. Zarje, ne moje."

Mi, to je, naši sodrugi in sodružice se pa radujemo uspeha, ki ga niti z daleč nismo tolikšnega pričakovali.

Kako veliko je bilo zanimanje za to manifestacijsko prireditev, sem omenil že v prejšnjem dopisu s tem, da smo imeli obilo udeležencev iz "daljnih" naselbin. Vabili smo namreč ljudi, kot je običaj, "od blizu in daleč". Naj omenim še nekatere, ki so prišli od daleč: družina Selak, Star City, W. Va., Tone Zupančič iz Point Mariona, dalje iz mest Turner, Baysville, W. Va., Pongratz iz New Philadelphia, Zaveršnikovi in Žlemberger iz Piney Forka, rojaki iz Maynarda, Glencoe in iz mnogih drugih naselbin so bili častno zastopani. Zjutraj po prireditvi so šli pevci in pevke na izlet po naših gorah. Tako so mi namreč drugi pripovedovali. Jaz nisem utegnil z njimi. Spal sem par ur in nato spet na delo, da uredimo kar je bilo treba še skončati po prireditvi. Popoldne pa smo imeli sejo federacije SNPJ. Obžalujem, ker nisem mogel biti našim gostom iz Clevelanda na razpolago, kakor bi bil rad, ampak oni to razumejo, saj so zmerom zaposleni zdaj v tej, zdaj v kaki drugi prireditvi. Še posebno sem si želel biti v družbi sodruga in sodružice Poljšak, ampak ubij se, če ne moreš drugam kot na delo.

Mladi pevci in pevke soc. Zarje so imeli — kakor so mi pravili, vzlic vsemu prijetno zabavo. Rekli so, da bodo še prišli na naše hribe in v doline. Tudi mi želimo, da nas še obiščejo.

Ko to pišem, mi bo naročeno število izvodov Majskega Glasa menda spet zmanjkalo. Ako bi imel priliko iti ven na agitacijo, kakor nekdaj, bi ga še mnogo razprodal. Ampak sem privezan na ta kraj z vseh strani. Za malo vsoto 25c bi bilo tako obsežno revijo pač vredno razpečati v tisoče več izvodih kakor sedaj. Ako bi vsakdo, ki mu je naše gibanje pri srcu in je za napredek delavstva, pomagal tudi pri širjenju Majskega Glasa, pa bi zlahka dosegli veliko cirkulacijo.

* * *

Tajniki klubov JSZ in društev Prosvetne matice so dobili obvestilo, da so volitve za delegate na XII. redni zbor, ki se prične 4. julja v Clevelandu, razpisane. Ta zbor bo eden izmed najvažnejših, kar se jih jaz spominjam. Treba bo trezno razpravljati o vseh problemih in imeti bodočnost pred očmi.

Previdnost bo na mestu, da ne bomo sprejemali resolucij nepremišljeno, kot je to storila minula konvencija soc. stranke, da je morala njena eksekutiva že dan pozneje biti z eno v protislovju.

Človek vedno upa in čaka, da pride do zbližanja progresivnih skupin, pa ti že pride kaka hipna, nepremišljena poteza, ki se spremeni v zapreko stvarnemu delu.

Nahajamo se v dobi naglih dnevnih sprememb po vsem svetu. Položaj je silovito resen in delavstvo ga mora imeti vedno pred očmi, ako noče tavati v konfuziji. Propagande delujejo na vseh koncih in krajih. Inteligentno delavstvo se jim ne pusti zavajati, toda koliko pa je takega delavstva? Socialisti imajo v teh razmerah še posebno odgovornost, ki zahteva previdnosti. Ko enkrat stvar proglasiš za svoje stališče, jo je težko spremeniti, čeprav spoznaš, da je bila zmota. Nasprotniki se posmehujejo in napadajo, braniti pa se je lahko le, če stojiš na trdnih tleh, ne pa na takih, ki se ti majejo pod nogami.

Kar se tiče JSZ, je nam potrebna ravno tako kakor ob njeni ustanovitvi. Prav tako potreben nam je Proletarec in drugi dve naši publikaciji (Ameriški družinski koledar in Majski Glas). Ako bomo to iskreno upoštevali, bo XII. zbor naše zveze uspešen. Svojih ciljev se bomo še bolj oklenili in pridobili v naš delokrog nadaljnih moči. Potrebujemo jih posebno za prosvetno delo. Vse to se bo pretresalo na zboru.

Volitve za delegata se bodo v klubu št. 11 vršile na prihodnji seji 19. maja ob 10. dopoldne v društveni dvorani. Potrebno je, da izvolimo razsodnega sodruga, ki bo na zboru zastopal edino socialistično postojanko, ki še obstoji v vzhodnem Ohiu, in kateri želimo ne le obstoj ampak povečanje v članstvu.

Pridite torej na sejo 19. maja vsi. Čuli boste tudi poročila o izdatkih in dohodkih naše majske proslave, katerega vem da boste veseli. Vrh tega bomo imeli na seji par drugih nujnih stvari.

* * *

Drugo važno zborovanje v tem okraju bo konferenca Prosvetne matice v nedeljo 26. maja ob 10. dop. pri s. Josephu Škofu v Bartonu. Zberemo se na njegovi farmi. Na nji je zelo prijetno posebno v maju, ko vse ozeleni. Je pri dobri cesti in blizu postaje električne železnice. Po konferenci bodo udeležencem na razpolago okrepčila, imeli bomo zabavo in tudi zavrteli se bomo lahko. Ako bi Clevelandčani vedeli, kako prijetno je na tej farmi pri mrzlem studencu, bi nas tudi oni obiskali. Sicer pa morda kdo izmed njih pride, kajti začujič so si tu pridobili mnogo novega poznanstva.

Na konferenci bomo izvolili tudi delegata na zbor JSZ in Prosvetne matice v Cleveland. Razpravljali bomo, kako pospešiti naše aktivnosti, dalje o agitaciji, da pridobimo še ostala društva v Prosvetno matico, in o bodočem zboru. Zato je potrebno, da pošljejo pridružena društva čimveč zastopnikov.

Na minuli seji federacije S. štev takoj po konferenci, da se zberejo zastopniki njenih društev takoj po konferenci, da se domenijo glede transportacije tukajšnjih članov in članic na prireditev, označena za SNPJ Day, ki se bo vršila 28. julija v Clevelandu. Torej bomo na tej konferenci izvršili kar dvojno delo.

Tretje pa bo zabava na zeleni trati Škofovega vrta, plesalcem pa bo na razpolago prostorna soba.

Kako kaj delavske razmere? Lorain Coal Co., ki uvaja v rove nove stroje, delavcev ne odslavlja, pač pa obratuje par dni v tednu. V prostore v majni stlači čimveč premogarjev, da vsak nekaj zasluži", kar pa je premalo za preživljanje. S tem jim je vzeta tudi pravica vprašati za brezposelnostno zavarovalnino, ker so "zaposleni".

Kongresnikom pošiljamo resolucije proti predlogom v zbornici za spremembe v Wagnerjevem zakonu, ki ga hočejo trgovske in industrijske komore čisto uničiti. Da-li bodo taki protesti kaj zalegli, bomo videli v bližnji bodočnosti.

Jaseph Snoy.

DELEGATI BODOČEGA ZBORA JSZ IN PROSVETNE MATICE

Delegata federacije društev SNPJ v Westmoreland County, Pa., bosta na zboru Prosvetne matice John Fradel in njegova soproga Mary, ki živita v Latrobe, Pa. Oba sta aktivna v JSZ in v društvih, John pa tudi v uniji.

Klub št. 49 JSZ v Collinwoodu bo zastopal Andrew Bozich.

Delegat društva št. 87 SNPJ, Herminie, Pa., bo Anton Zornik. On je deloven v naših vrstah že mnogo let in vztrajen agitator za napredne liste.

Delegat severovzhodne ohijske Konference JSZ in Prosvetne matice je Louis Zorko, upravnik Cankarjevega glasnika.

Društvo Slavija št. 1 SNPJ, bo zastopal Frank Aleš, ki je star znanec v našem društvenem in delavsko političnem gibanju.

Zadnji ponedeljek smo prejeli o volitvah delegatov nadaljna obvestila. Konferenco JSZ in Prosvetne matice za Wisconsin in severni Illinois bo zastopal Leonard Alpner. Delegatinja kluba št. 37, Milwaukee, je Kristina Podjavoršek. Frances Mihevc, Salem, O., bo zastopala federacijo SNPJ za vzhodni Ohio in Penno (okrožji Girard-Farrel) in John Terčelj federacijo zapadne Pennsylvanije.

Volitve delegatov na XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice se bodo vršile do 15. junija. Pričele so se 4. maja.

Referenti ali poročevalci, ki jih je določila eksekutiva JSZ do sedaj, so sledeči:

Ivan Molek: "Naši kulturni problemi: Ali je kultura cilj ali je sredstvo?"

Frank Česen: "Možnosti za ojačenje delovanja Prosvetne matice."

Etbin Kristan: "Svetovni položaj delavstva."

Matt Petrovich: "JSZ in Prosvetna matica v Clevelandu."

Anton Shular: Agitacija za Proletarca, naš koledar in Majski Glas. O tem predmetu sta določena za referente tudi Anton Jankovch, Cleveland, O., in Anton Zornik, Herminie, Pa.

Joško Oven: Petintridesetletnica Proletarca.

Milan Medvešek: Cankarjeva ustanova, njena revija, njeno delo in namen.

Anton Garden in Jos. Jauch bosta poročala o prošli konvenciji soc. stranke in pojasnjevala njene zaključke.

Za referente o situaciji med ameriškimi Hrvati in Srbi je določen Geo. Maslach, ki pa je odgovoril, da priporoča za to nalogo Petra Kokotovića.

John Rak in Donald J. Lotrich sta referenta o predmetu, "Ali vršimo naše delo med tu rojeno slovensko generacijo kakor potrebno?"

Mary Durn, Cleveland, bo referirala o našem delu in nalogah med ženstvom.

Referat o zadružništvu poda zastopnik, ki ga določi slovenska zadružna organizacija v Clevelandu.

Frank Podboy, Park Hill, Pa., je bil določen za referenta o unijah. O tem predmetu bo imel referat tudi Anton Garden.

Fred A. Vider, gl. tajnik SNPJ in Anton Zaitz, gl. pomožni tajnik SSPZ, bosta referenta o podpornih organizacijah z ozirom na delavsko gibanje.

Zbor bo otvoril tajnik Chas. Pogorelec. Uvodni govor poda Frank Zaitz. Poročevalci o naših publikacijah, o stanju Prosvetne matice, JSZ in o splošnem delu v našem uradu bodo Chas. Pogorelec, Joseph Drasler in Frank Zaitz.

Vsi referenti so smatrani za enakopravne člane zbora. Prične se v četrtek 4. julija v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. v Clevelandu. Skončan bo v soboto 6. julija, v nedeljo pa se udeležimo slavja 30-letnice kluba št. 27 JSZ na izletnem prostoru clevelandske federacije društev SNPJ.

Mladina in mi

Cicero, Ill. — Vsak, kdor se zanima za delo med mladino, ve, da ni lahko pridobiti jo, da se bi zanimala za delavske probleme. Le malokateri fant ali dekle se prične sam zanimati za socialne probleme. Najlaglje je zainteresirati tiste, ki že doma dobe tega znanja iz pomenkov s starši.

Za tiste izmed nas, ki smo imeli šolsko vzgojo in boj za kruh že tam, posebno še za one, ki smo preživeli tam tudi leta med svetovno vojno, nam ni bilo težko spoznati krivice, ker smo jih občutili od rane mladosti. Zato smo bili dostopnejši tudi za organizacijo in delavsko gibanje.

Lahko rečem, da povprečen otrok tukaj ne trpi toliko kakor tam, posebno ne v mestih. Večinoma se jim godi mnogo boljše, ako le ni brezposelnosti in bolezni v hiši. V mestih jim ni treba takoj majhnim začeti delati, kakor smo morali tam na deželi. Spominjam se, da sem morala pomagati doma in na polju še zelo majhna, da je bilo orodje, ki so ga nam dali, večje nego jaz. Čimbolj sem odraščala, težje delo so mi odkazovali po šoli.

"Pridite na to ali ono njivo," je nam naročala mati. Sama je tudi tako težko delala ves dan, da se je zvečer komaj vzravnala. Vrh tega smo imeli še slabo hrano in borno obleko.

V tem položaju smo doraščali in videli, da se nekaterim godi mnogo boljše kot nam. To je nam pomagalo misliti.

Nič se ne čudim tukajšnjim otrokom, ker imajo drugačna zanimanja kot smo jih imeli mi. Zanje skrbe starši in jih pošiljajo v šolo mnoge do 18. leta. Kako pa naj tak otrok ve o življenskih težavah, če ima dovolj hrane, obleke in komforta? Okusil jih bo šele kadar mu bo treba iskati delo. Tedaj šele se začne življenska šola tudi zanj. Posebno ako ne dobi dela. Tedaj šele se vpraša, čemu ga mu ne dajo in prične razmišljati o vzrokih. Možno je, da se v takih momentih spomni tudi "radikalnih" idej svojih staršev, če sta kdaj govorila o njih. Morda je mimogrede v mladih letih čul tudi delavskega govornika in le kar tjavendan vjel nekaj njegovih besed. Sedaj vidi, da so za radikalizem vzroki.

Delavska vzgoja otrokom koristi, kajti prej ali slej se bodo morali postaviti na svoje noge. Laglje jim bo razumevati politične boje, unijo in sistem, ki bo tudi njih izkoriščal, če imajo že od mladega podlago za tako vzgojo. Razumeli bodo, da je njihovo mesto v delavski organizaciji in da je prava vera le vera v pravico in resnico in v enakopravnost ljudi.

Kristina Turpin.

Ste naročnino že obnovili?

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

V Clevelandu se prične 20. maja konvencija SSPZ. To ne bo le "redna" konvencija. Kajti delegati in odborniki, ki se zberejo na nji, bodo odgovorni za bodočnost zveze. — J. P.

"Jugoslovani so izmed Slovanov najbolj nadarjen narod," je rekel msgr. Vitus Hribar na nekem predavanju, ali kjer je že bilo. Čehom bi se ta ugotovitev prav nič ne dopadla.

Klub 'Ljubljana", ki je bil nedavno ustanovljen v župniji sv. Štefana (Chicago) v namenu izboljšati soseščino, si je naložil veliko delo. Najboljše bo tam okrog vse podreti in začeti graditi po novi modi. Pa bo lepo. Nerodno je le, da tudi silno drago.

V Waukeganu so se prve dni meseca maja vršile kegljaške tekme pod pokroviteljstvom SNPJ. Uspeh sijajen. Dvorane polne na plesnih zabavah in igralcev ter gledalcev na igriščih. Vse izborno, vse veselo. Le nekaj starejših ljudi se je ukvarjalo v lobijah tudi s politiko. Pričkali so se zelo, med tem pa so kegljači in njih prijatelji vriskali in ob poslovitvi so rekli: "How wonderful!"

"Blitzkrieg" ni šala, kakor ni šala, kadar ti "holduper" potisne cev svojega revolverja v trebuh. Eno kot drugo je "holdup". Pacifizem ne more drugega kot dvigniti roke in dopustiti, da mu tolovaji izpraznijo žepe.

Radikalne sekte so proti vojni. Ampak med seboj se vojskujejo, da se celo od besed krešejo iskre. Kaj šele bi bilo, če bi take struje imele tudi armade na razpolago! Teoretičen pacifizem torej nič ne velja, kar je le v besedah. Bojuje se z besedami, ker orožja ne zmore.

"Radnički Glasnik" se zelo veseli porazov Anglije in Francije. To ob enem pomeni, da se raduje Hitlerjevih zmag. Ali ni bilo škoda denarja, ki so ga zmetali hrvatski delavci Radniku za 'antifašizem"? In denarja slovenskih delavcev, ki so pomagali financirati "antifašistični" list Naprej. Pomagali so "peti koloni".

Jugoslavija je imela pod Stojadinovićem dva prijatelja: Mussolinija in Hitlerja. Oba sta ji obljubila ščititi njeno nevtralnost in njene meje. Ampak besede in obljube diktatorjev nimajo trohice zanesljivosti. Vseeno se je Jugoslavija obrnila k tretjemu in ga prosila, naj posreduje pri tovarišu Hitlerju in Musoliniju, da ne bosta spustila svojih volčjih hord preko meje. Pravijo, da se je Moskva tega nasveta oprijela in rekla, da naj ostane na Balkanu vse nespremenjeno. Sicer je to zelo dobro posebno za Nemčijo in Italijo, ker ju te dežele zalagajo z živili, oljem in raznimi drugimi potrebščinami.

Rusija je s svojo kominterno proti "imperialistični" vojni. To je pametno, ako bi bila iskrena v svoji politiki. Ni pa pošteno, ker ob enem zalaga Hitlerja z oljem, rudami in žitom, da lahko nadaljuje in zmaguje v "imperialistični vojni!"

"Čudo božje!" Radnički Glasnik z dne 7. maja ima uredniški članek, v katerem tendenciozno brani Mussolinija in Italijo pred hrvatskimi "šovinisti" in dokazuje, da je pravi sovražnik Hrvatov v resnici Anglija, ne pa Italija in Nemčija. Buuuu.

Ali veste, da je hrvatsko "komunistično glasilo" še vedno neunijski list? In da oglaša kakor že več let prej tudi letos demokratske in republikanske kandidate?

Fašisti za besede niso v zadregi. Posebno ne za voditelje. Hrvatski fašisti so dali svojemu vodji naziv "poglavnik". Njihov "firer" živi v Italiji in se piše dr. Ante Pavelić.

Slave Trošt ni odslovitve iz jugoslovanske diplomatske službe prav nič vesel. Celo huduje se, oziroma drugi v njegovem imenu. Pa mu ne bo nič pomagalo. Čudno je le, da jo je imel toliko časa.

Klemen Vorošilov je bil poleg Stalina poslednjih nekaj let najpopularnejši človek v Sovjetski Uniji. Prvega maja mu je Stalin še pustil govoriti, nato pa ga odstavil — Vorošilov je bil namreč vojni komisar — in mu v nadomestilo dal titel šestega podpredsednika ruske države. Časniški poročevalci pravijo, da je Vorošilov moral iti, ker se je Stalin zbal njegove priljubljenosti v armadi. Vsak dikator se boji tudi sence, ako ni njegova.

Prvi krematorij na Balkanu bodo zgradili v Beogradu. Denar zanj je zapustil neki bogati član društva "Oganj", katero se že dolgo prizadeva, da bi mu ga oblast dovolila zgraditi in mestna občina pa vzela v upravo. Najbližji krematorij je sedaj v Gradcu v Avstriji.

Komunisti niso edini, ki znajo glodati od znotraj. Nekaj let je bil to sicer le njihov monopol, a sedaj imajo tekmece vseh vrst: nacije, "krščansko fronto", KKK, Coughlinovce in še mnogo drugih sličnih skupin, poleg njih pa še agente provokatorje in špijone v službi privatnih interesov.

"Poštenje je buržvazna čednost", je učil svoje pristaše Radnički Glasnik. Pa so vzeli to za resno in Radnički Glasnik je bil prvi, ki je imel škodo od norčevanja s poštenjem. Kajti marsikdo, ki je kolektal, ni poslal denarja nikamor. Saj ga tudi komunistični uradi čestokrat niso dali v nabrani namen! Čemu bi ga posamezniki! Prišlo je tako daleč, da je Radnički Glasnik začel lani oglašati, da bo poslal svoj koledar v razprodajanje edino le tistim, ki bodo naročene izvode v NAPREJ plačali. Ob enem so si v njegovem uradu zelo zaželeli, da se bi "buržvazno poštenje" naselilo tudi med njihove drugove, med katerimi so ga smešili in se ukanili, kakor že marsikje in marsikrat, na primer tudi z investiranjem v Delavsko Slovenijo in v Napreja. — J. P.

Pogajanja za združenje so vzbudila v naši javnosti nekaj pozornosti, a ne toliko kakor nekoč. Vzrok je drugačna situacija. Gre se seveda o podpornih organizacijah. A v resnici je tu le vprašanje pridruženja SSPZ bodisi k SNPJ ali pa k JSKJ. Kajti slednjo prav gotovo nič ne mika, da se bi združila s kako večjo jednoto kakor je ona. Vendar pa je vzlic temu vprašanje združenja, sloge in skupnega dela življenjsko vprašanje ne samo za naše podporne organizacije, nego za unije in v splošnem za ves svet. Nesreča je le, da je malo ljudi, ki bi znali misliti dovolj daleč in danes sklepati to, kar bi v bodoče koristilo, ako že ne takoj prvi moment zedinjenja.

Tisti "pacifisti" med Slovenci, ki se samo vesele, da so na varnem in nimajo nobenih simpatij za nikogar, bi morali vsaj nekaj časa okušati grozo in strah svojih ljudi v Sloveniji, da bi razumeli, kako silno sebični so v priznavanju edinole svoje kože. Niti moralne podpore ne privoščijo svojim krvnim bratom. — N. N.

MOČ VOJNIH TANKOV

Na gornji sliki je francoski tank, ki ima težo do 90 ton. Lomasti drevesa kot da so bilke in tudi zidana hiša ga ne more ustaviti.

O letošnjem Majskem Glasu in drugem

Cleveland, Ohio. — Letošnji Majski Glas je v vsakem oziru eden najboljših, kar je bilo izdanih doslej. V njem dobite vsakovrstno štivo, posebno lepih poučnih člankov, informacij in zgodovinskih spisov, slik in drugega.

Vzlic temu da je večji kakor lanski, pa mu je cena ostala ista, to je 25c izvod, dasi je vreden za vsakega, ki se količkaj zanima za branje, 50c. Pošteno povedano, vreden je tudi, da si ga vsakdo ohrani, kakor hranimo letnike Druž. koledarja, kajti ob eni ali drugi priliki ga bomo rabili zaradi informacij.

Razprodajanje Majskega Glasa je šlo pri nas dobro izpod rok. Podpisani sem jih do datuma, ko to pišem, razpečal že 180 in upam, da jih bom še par ducatov. Razprodani iztisi pomenijo, da sem moral napraviti z njimi najmanj 480 poti (obiskov). Nekateri ljudje nimajo denarja (niti 25c) ne, drugih ne dobiš doma in je treba poskusiti znova. Pa ti tu in tam povedo, da M. G. že imajo, so ga dobili tam in tam.

Ker nas je več razpečevalcev, upam, da ga bomo v Clevelandu razpečali prilično lepo število. Tudi oglasov smo mu vsi skupaj precej dobili. Ako pomislimo, da so naši trgovci vedno nadlegovani za oglase od raznih organizacij in v različne namene in enako za prispevke v blagu in denarju, za radio programe itd., moramo priznati, da so se tudi v Majskem Glasu zadovoljivo odzvali in zaslužijo, da jih odjemalci upoštevajo.

* * *

V tukajšnjih klubih JSZ je veliko več življenja kakor ga je bilo poprej. To je pravi odgovor naprejevcem in drugim razdiračem.

* * *

Čital sem dopis s. J. Snoya iz Bridgeporta o uspehu majske proslave njihovega kluba in o zadovoljstvu, ki so ga napravili s svojimi nastopi pevci in pevke soc. Zarje iz Clevelanda. Pravi, kako rad bi, da se jih bi za sodelovanje na kak način odškodovalo, kajti šli so na dolgo pot in imeli stroške in izgubo časa. Ampak kakor s. Snoyu in drugim članom njihovega kluba, tako je bila tudi na strani soc. Zarje, oziroma njenih udeležencev na slavju glavna skrb, da s svojim sodelovanjem zadovolji občinstvo, kar se jim je, kakor izjavlja s. Snoy, v polni meri posrečilo. Še boljše bi Zarja zapela, če bi mogli priti vsi njeni člani, katerih je okrog 60, a odzvati se jih je moglo le 22.

Člani tukajšnjih klubov JSZ in pevci ter pevke soc. Zarje bi zelo radi videli, če bi vam v Bridgeportu in okolici bilo mogoče priti na jesenski koncert Zarje (na Zahvalni dan) v večji skupini, na primer s posebnim busom. Na tem koncertu boste slišali vse Zarjane, ki nastopijo skupno in potem v duetih, v solospevih, kvartetih, oktetih in v opereti. Spoznali bi se ob enem z mnogimi Clevelandčani, kakor so se naši Zarjani zadnjič z vami. Sešli bi se v SND, kjer bo koncert, in to bo našim pevcem in pevkam pri soc. Zarji najboljše priznanje. Mi pa vam bomo postregli enako vljudno, kot ste vi nam, v vseh ozirih.

S. Snoy obenem piše, da se je ob tej priliki z mnogimi prvič osebno spoznal. Omenja med drugimi Leonarda Poljšaka in njegovega sina. Sodrug Poljšek je predsednik naše Zarje že mnogo let in prav tako mnogo let tudi tajnik društva Vodnikov venec št. 147 SNPJ. V obeh uradih slovi za vestnega odbornika. Njegov sin pa je izboren igralec in spremljevalec petja na klavir.

Tudi Milana Medveška s. Snoy doslej ni še osebno poznal. Piše v dopisih, da je ta mladi inteligentni fant napravil nanj in druge zelo dober vtis in da je vreden sin svojega očeta Ludvika Medveška. Deluje na kulturnem in društvenem polju, je aktiven v SNPJ in JSZ in smo lahko ponosni nanj. On je tudi član gl. nadzornega odseka SNPJ. V svojem delovanju veliko žrtvuje časovno in materialno.

* * *

Priprave za XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice, ki bo v Clevelandu 4.-6. julija, so v polnem teku. Upam, da bodo vsi klubi in društva poslali delegate. Zavedati se moramo, da je to zborovanje v teh časih še posebno važno.

* * *

V prejšnjem dopisu o podpornikih Proletarca sem zapisal, da Ciril Obed sedaj ni član JSZ. Pozneje pa sem zanesljivo izvedel, da je še zmeraj ne le naročnik nego tudi član, kakor je bil v Chicagu. Tu je vseskozi član kluba št. 27. Le aktiven ne more biti kakor je bil včasi v Chicagu, ko še ni imel gostilne. Bravo, s. Ciril!

Tukajšnja slovenska zadruga, Slovenski delavski dom, izletniški prostori federacije S. N. P. J. in druge naše napredne ustanove se razvijajo prilično dobro.

V nekaj dneh se prične v Slovenskem del. domu konvencija SSPZ.

Sodružno pozdravljeni!

Anton Jankovich.

Slovenski delavski center

Chicago. — Na seji direktorija Slovenskega delavskega centra dne 8. maja je bilo sklenjeno, da se prostorov družabnega kluba letos ne bo predelovalo. Vzrok je, ker bi bilo treba v tem slučaju instalirati popolnoma nov kurivni sistem s pečjo (furnazem) na olje, kar bi stalo kak podrug tisoč dolarjev, vrh tega pa še predelava klubovih prostorov tudi precej stotakov. Denarja v ta namen pa ni zadosti.

Popravili pa bomo to pomlad okna in sčistili ter prebarvali vse prostore, ograjo ob balinišču in izvršili druga nujna dela.

Cvetlični vrt v Centru je od lani v oskrbi Johna Chemazarja. O njegovem delu je poročano več na angleški strani v tej številki. Morda bo to zanimalo tudi našega bivšega vrtnarja M. Readinga, ki sedaj vrtnari v San Marinu, Calif. Lani je nam pisal, da mu je pacifična obala zelo všeč. Oskrbuje vrt nekemu bogatašu in pravi, da se z njim prav dobro razumeta. Želi, da uspeva vse tudi na našem vrtu. To poletje bo zares lep. Naravno, da veliko raznega dela na vrtu opravijo tudi Groserjevi kot vsako leto prej.

Math Kure je napravil ob cvetlični gredi tik južne stene hiše nov lijak, da ne bo s strehe curljalo po rožah. Izvršil je tudi nekaj drugih popravil.

John Sprohar bo poskrbel za potrebna dela na balinišču, ki ga balincarji že pridno uporabljajo.

Obiskovalcev smo imeli to pomlad mnogo tudi iz drugih krajev, med njimi operno pevko Zinko Milanovo ter njenega soproga, ki sta prišla v spremstvu Jakoba Zupana in D. J. Lotricha. Dalje brata Kumer, John Rak in novoporočenca Geo. Remezo iz Pa. Par tednov prej pa je prišel prvič v naš center John Kvartich iz Bridgevilla, Pa., glavni predsednik SSPZ, gl. tajnik Wm. Russ, gl. blagajnik Mirko Kuhelj, gl. podpredsednik Rudolph Lisch iz Clevelanda in pomožni tajnik Anton Zaitz. Prišli so sem po skončani seji, ki so jo imeli z zastopniki SNPJ v pogledu združenja.

V Centru ima redne vaje vsak torek večer pevski zbor Sava, vsak petek večer JSF Junior Guild, vsak četrti petek v mesecu sejo klub št. 1 JSZ, vsak prvi petek v mesecu imajo tu sejo odbori JSZ, klub čeških umetnikov ima sestanek dvakrat v mesecu in družabni klub čeških žena vsak četrtek popoldne.

Poleg teh se tu vrše tu in tam seje unij, društev in tudi pripravljalni odbor za slovenski pevski festival je imel tu svoje sestanke.

SDC je glavni stan Družabnega kluba Slovenski center (Slovene Center Social Club), ki ima že blizu 200 članov.

V Centru je imela nekajkrati seje in male bankete tudi soc. stranka čikaškega okraja. Aktivnosti je torej mnogo v njemu. SDC je za naš pokret velika pridobitev.—**z.**

SOCIALIZACIJA JE PRAVA POT

Po švicarski "Volksstimme" je objavila Delavska Politika sledeči članek:

Prva svetovna vojna je močno zrahljala tako zvani liberalni kapitalizem, to je tisto obliko kapitalizma, za katero je značilno svobodno tekmovanje, razmeroma majhno vmešavanje države v gospodarske zadeve, prost ljudski, blagovni in kapitalni promet med državami ter mednarodna zlata valutarna podlaga.

Današnja nova vojna pa je našla kapitalizem sredi tistega njegovega razvoja, ki ne nadomešča samo "svobodnega" gospodarstva z "organiziranim" — ki je polno kartelov, trustov, koncernov itd. — ampak napravlja državo za vrhovnega dirigenta in nadzornika gospodarstva; bistvo kapitalističnega produkcijskega načina, profitno gospodarstvo na podlagi zasebne lastnine produkcijskih sredstev, pa ostane nespremenjeno

V diktatorskih državah se seveda gospodarstvo neopazno bliža stopnji popolnega državnega gospodarstva, ki postopoma omejuje lastnikom produkcijskih sredstev (proizvodnje) svobodno razpolaganje. V ostalih državah, predvsem v Angliji in Franciji, pa žene vojna ta razvoj počasi na isto pot: Gospodarstvo se uravnava vedno bolj centralizirajoče, če že ne diktatorsko, in država že posega v nekdaj še tako sveto zasebno področje podjetnika. Na dlani leži, da radi takega razvoja tudi politična oblika liberalne države ne more ostati nedotaknjena, vojna že itak sili na odpravo demokratičnih naprav in če bodo centralizirajoči vplivi na gospodarskem polju vedno močnejši, bodo tudi meščanske demokracije precej hitro korakale po poti, ki vodi v totalitarnost.

Razume se, da zgledi za takšno bodočnost vznemirjajo mnogoštevilne meščanske demokrate in da iščejo poti, kako preprečiti takšen razvoj. Večina izmed njih predlaga, da se naj zopet poživi gospodarski liberalizem, kar pomeni povratek v liberalni kapitalizem z zasebno lastnino produkcijskih sredstev, svobodno konkurenco in lovom za dobičkom; na kratko; vpostavi se naj popolna gospodarska svoboda z močno individualizacijo (vse naj bo zopet prepuščeno posamezniku).

Vendar pa je velika utopija, če se misli, da je mogoče preprečiti razvoj v državno totalitarno gospodarstvo na ta način, da se posploši zasebna lastnina produkcijskih sredstev. Delo je že v tako visoki meri podružabljeno, da je nemogoče delovna sredstva še bolj individualizirati (posebiti). Možno pa je nekaj drugega; prepad med zasebno lastnino produkcijskih sredstev in njih družbeno uporabo tako premostiti, da se tudi lastnina delovnih sredstev posploši, demokratizira, ali drugače povedano, da postane celokupna ljudska družba lastnik in uporabnik vse proizvodnje. Podružabljenje lastnine produkcijskih sredstev je prava pot! Šele na ta način bo zlomljeno gospodstvo zasebnega monopola in konec bo izrabljanja delovnih sil po zasebnih lastnikih kapitala in omogočena bo pravilna razdelitev dohodkov in premoženja. Le tako bomo ušli nevarnosti diktature in totalitarnosti.

Podružabljenje, socializacija produkcijskih sredstev ni isto kot podržavljenje, centralizacija in birokracija, ampak je predvsem demokracija in omogoča pri načrtnogospodarski organizaciji veliko svobodo in gibčnost gospodarstva in široko samoupravo njegovih posameznih vej.

Če hoče človeštvo preprečiti nadaljni usodni, skoroda nujen razvoj kapitalizma v totalitarno gospodarsko državo in politično diktaturo, more to storiti le s socializacijo produkcijskih sredstev. Ako do tega ne bo prišlo, bo tudi konec politične demokracje in človeške svobode.

Južnjaki niso uspeli

Kongresniki z juga, ki so se najbolj prizadevali zmrcvariti z raznimi spremembami v prid izkoriščevalcev zakon o delavniku in mezdah, v kongresu letos niso mogli uspeti.

HIGHLAND PARK
Beer Distributor
STEVE PAVKOVIC, lastnik
Razvažam SVEŽE PIVO najboljše vrste—kakor
SCHMIDT'S — Sparkling Beer
RHEIN-BRAU—The Aristocrat
147 VICTOR AVE.
HIGHLAND PARK, Michigan
Tel. Townsend 8-1778

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI
NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto $6.00, pol leta $3.00
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles.
Vodi jo George Marchan.

VABILO na VABILO
POMLADNI PEVSKI FESTIVAL
ZBOROV
PREŠEREN—*Chicago*
SAVA—*Chicago*
SLOVAN—*Chicago*
NAPREJ—*Milwaukee*
SOČA—*La Salle*
ZBOR SND—*Waukegan*
SNPJ Junior All Star Chorus—*Milwaukee*
V NEDELJO, 19. MAJA 1940
V STEFANIKOVI DVORANI, 2448 S. Pulaski Rd.
CHICAGO, ILL.
PRIČETEK OB 3. POPOLDNE
Po koncertu ples — DEICHMANOV ORKESTER iz Joliета
Vstopnina 40c in 50c — samo za ples 25c.
OBČINSTVO ULJUDNO VABLJENO

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Zapisnik konference Prosvetne matice in klubov JSZ, ki se je vršila 31. marca v Girardu, O.

Tajnik konference Prosvetne matice za severovzhodni Ohio John Krebel otvori zborovanje ob deseti uri. Za predsednika konference je soglasno izvoljen s. Louis Zorko, za zapisnikarja pa s. Milan Medvešek, nakar se čita zapisnik zadnje konference, ki je sprejet kot čitan. Prečita se pismo glede izvolitve delegata za kongres JSZ. Odločeno, da se delegata izvoli pozneje.

Poročilo tajnika: Skupna imovina znaša $10.16. V North American Mortgage Co. je zmrznjena vloga za $49.80. Organizacija poseduje tudi eno delnico Labor Centra, in sicer za $25. Račune sta pregledala in jih našla v redu sodruga Milan Medvešek in Joseph Lever.

Tajnik John Krebel nato poda splošno poročilo o delovanju P. M., o delavskem gibanju na političnem in kulturnem polju, o naših potrebah in nalogah itd. Povdarja, da moramo naše delo podkrepiti z vero, da je delavstvo upravičeno do boljšega življenja in se vreči na delo z vso energijo in navdušenostjo.

Tajnikovo finančno poročilo in druga priporočila so soglasno sprejeta.

Poročilo organizatorjev: S. Lever poroča nakratko o delu in težavah, ki jih ima na agitaciji za naš tisk v svoji naselbini. S. Nagode poroča, da njihova naselbina še vedno veliko dela za P. M. in splošen delavski pokret.

S. Louis Zorko poda poročilo posebnega odbora, ki je imel aranžirati predavanja. Pravi, da je bil ta odbor zaposlen z raznimi kulturnimi zadevami, za predavanje pa zaenkrat ni bilo posebnega zanimanja, zato se ga ni aranžiralo.

Poročilo organizatorjev in posebnega odbora je sprejeto na znanje.

Za klub št. 27 JSZ poroča Josephine Turk. Klub je zelo živahen. Zadnje čase se je pridobilo 15 novih članov. Klub se bavi s tekočimi delavskimi problemi. Člani tega kluba so v ospredju pri raznih naprednih društvih in ustanovah ter se udejstvujejo povsod, kjer gre za delavsko stvar. Klub ima tudi izobraževalne tečaje, v katerih se trenira mladina za delavske agitatorje. Klub je naročil 250 iztisov Majskega Glasa.

Za klub št. 28 JSZ poda poročilo s. Joseph Lever. Ta klub je v središču močne klerikalne trdnjave, zato ima velike težave in ga je težko ojačiti.

Za klub št. 49 JSZ podata obširno poročilo sodruga Jankovich in Milan Medvešek. V splošnem je collinwoodska naselbina, kjer ima sedež ta klub, napredna, toda klub je navzlic temu nazadoval zadnja leta. Bati se je bilo, da bi prenehal eksistirati. Nekateri sodrugi od št. 27 JSZ so se končno zavzeli, da klub zopet postavijo na trdne noge in so vzeli prestopne liste k št. 49. Danes klub zopet rapidno napreduje. Članstvo se je več kot podvojilo, pričelo se je podajati podučna predavanja z dobrim uspehom in sedaj se še vedno vodi intenzivna kampanja za nove člane. Pričakovati je, da bo klub postal največji v JSZ in da postane trdnjava naprednosti v collinwoodski naselbini.

Za klub št. 222 JSZ poroča s. John Bogatay. Navzlic temu, da klub po članstvu ni tako velik kakor nekateri drugi klubi, pa vrši uspešno delo na svojem polju, podpira delavsko časopisje, daruje lepe vsote v tiskovni fond Proletarca in priskoči na pomoč vsaki delavski napredni akciji, ki se izkaže, da je zanesljiva in vredna pomoči. S. Andrew Krvina poroča na kratko v istem smislu.

Poročila društev včlanjenih v Prosvetni matici: Za društvo Naprej št. 5 SNPJ poročata Louis Kocjan in Milan Medvešek. Imenovano društvo želi konferenci veliko uspeha in bo tudi v bodoče podpiralo P. M. in druge delavske napredne organizacije. Društvo izda veliko denarja za naše napredne stvari.

Za št. 126 SNPJ poroča Louis Zorko. Društvo je napredno in podpira vse napredne akcije.

Za društvo št. 147 SNPJ poroča Anton Jankovich. Društvo veliko pomaga napredni stvari, P. M. in je agilno za vsako dobro stvar.

Za društvo št. 49 SNPJ poroča Louis Blazich. Društvo je v vsakem pogledu aktivno za delavski pokret.

Za društvo št. 312 SNPJ poročata Andy Božič in John Strancar. Tudi njihovo društvo ne stoji ob strani, kadar gre za dobre stvari.

Za društvo št. 321 SNPJ poroča Jakob Peršin. Društvo je včlanjeno v P. M. šele dve leti, a v tej dobi je že veliko pomagalo delavski stvari.

Za društvo št. 262 SNPJ poroča Joseph Garm. Priporoča, da bi P. M. aranžirala debate o splošnih delavskih problemih ter bi na ta način dosegli več živahnosti v našem pokretu. Dobro bi bilo, da bi dajali v časopisju stalna poročila o aktivnostih P. M.

Za društvo št. 643 SNPJ poročata brata Matekovich in Černe. Njih društvo stoji stoprocentno za delavskim gibanjem.

Za federacijo SNPJ za severovzhodni Ohio in Pa. pa poroča sestra Mikolič. Nakratko tudi omeni, da bo njih federacija v vsakem oziru delala za uspeh ohijskega SNPJ dneva, zato ni pravilno od s. Medveška, kar je pisal v Prosveti proti s. Tancku.

Za društvo št. 18 SSPZ poročata brata Rovan in Leskovic.

Za društvo št. 8 SDZ poroča brat Anton Jankovich.

Za društvo št. 108 JSKJ poročata brata Rogel in Previc. Njihovo društvo je včlanjeno v P. M. Članstvo rado čita knjige, ki jih dobe od P. M.

Za soc. pevski zbor Zarja poroča Frank Hersič. Nakratko očrta kulturno delo, ki ga vrši njihov zbor v clevelandski naselbini. Zbor in klub št. 27 imenitno kooperirata med seboj. Priredbe skoro zmiraj žanjejo dober uspeh. Zbor ima sedaj 60 pevcev in upati je, da bo pridobil v bodočnosti še veliko novih članov. Priporoča zborovalcem, da se udeleže Zarjinega spomladanskega koncerta.

Poročila klubovih in društvenih zastopnikov se vzamejo na znanje.

Predsednik Zorko nato govori o splošnih nalogah našega gibanja, kako poživeti naš pokret in razširiti časopis Proletarec, ki izhaja in izobražuje naše delavstvo zadnjih 35 let. Razvije se debata o agitaciji za razširjenje Proletarca. V debato posežejo Lever, Jež, Bogatay, Krebel, Jankovich, Medvešek in drugi. Zastopniki Proletarca menijo, da bi bilo dobro od časa do časa poslati zunanje zastopnike v njih naselbine, da bi ti imeli več uspeha kakor oni.

Milan Medvešek stavi predlog, da se da navodilo našemu delegatu, da priporoča na prihodnjem zboru JSZ, da sprejme v pravila točko, ki bi določala, da mora biti vsak član JSZ naročen na Proletarca. Ako pa je v družini več članov JSZ, potem mora biti vsaj eden naročnik na Proletarca.

O predlogu se precej debatira. S. Tancek izraža bojazen, da bi prisiljena stvar škodovala. Nagode tudi govori v tem smislu. S. Kocjan tudi misli, da bi bil ta način pridobivanja naročnikov preveč po diktatorskem vzorcu. K besedi se priglasijo še Božič, Previč, Lever, Zorko, Jankovich in drugi. Nekateri zastopniki govore tudi o stališču Proletarca glede evropskega položaja in sovjetske Rusije. Nekaj jih meni, da bi bilo dobro, da ne bi zavzemali preveč ostro stališče proti sovjetski Rusiji, a drugi pojasnujejo, da je list Proletarec samo proti tiranski diktaturi, ki jo brutalno izvaja Stalin, ni pa proti sovjetski Rusiji v splošnem. Končno se debata zaključi in pride na glasovanje stavljenega predloga, ki je z večino glasov sprejet.

Preide se na točko o agitaciji za JSZ. Uvodni referat poda s. Louis Zorko. Za pridobitev novih članov nato govore sodrugi Tancek, Jankovich, Medvešek, Bogatay in drugi.

Na kratko se razpravlja tudi o Cankarjevem glasniku. Tone Jankovich nakratko dokaže, da je več volje tudi za Proletarca, Majski Glas in Družinski koledar, od kar obstoja Cankarjeva ustanova. Svoje dokazovanje podpre s številkami, ki kažejo, da je zadnja leta razpečal veliko večje število omenjenih publikacij kakor prejšnja leta.

Volitve delegata za prihodnji zbor JSZ. Naprej pa se določi dnevnice. S. John Bogatay stavi predlog $7 na dan. S. Nagode stavi proti predlog, in sicer za $5 na dan. S. Medvešek pa stavi posredovalni predlog, in sicer naj bo dnevnica po $5, če je delegat izven Clevelanda, ako pa je iz Clevelanda pa po $3 na dan. Posredovalni predlog sprejet. Za delegata so nominirani: Jankovich, Tancek, Medvešek, Bogatay, Zorko in Lever. Nominacijo sprejme L. Zorko in je soglasno izvoljen.

Zbornica nadalje odglasuje, da ostane dosedanji odbor P. M. polnomočen do prihodnje konference P. M., katera se naj aranžira v Kenmorju, O., če pa se je ne more sklicati v tem okraju, pa naj tajnik izbere kakšen drug okraj. Konferenca se ima vršiti v oktobru mesecu. Predlog v tem smislu stavi A. Jankovich.

Pod točko razno se razpravlja tudi o SNPJ dnevu, ki se bo vršil letošnje poletje na zadružni farmi društev SNPJ v Clevelandu. Ker je prišlo med nekaterimi zastopniki federacij do nesporazuma glede SNPJ dneva in ker so ti zastopniki navzoči na konferenci, se prične pojasnjevati celo zadevo od obeh strani in končno pridejo zastopniki do splošnega sporazuma.

Louis Zorko naznani, da bo tajnik konference razposlal peticije za Bigelow Act, ki pride na volitve v jeseni in apelira na zastopnike, da se tedaj potrudijo s pobiranjem podpisov.

Sodrug Jež predlaga, da se pobira prispevke za Proletarca. Med navzočimi se nabere $7.10.

Seja se nato zaključi ob dveh popoldne.

Louis Zorko, predsednik.
Milan Medvešek, zapisnikar.

ŠOLE IN "DOBRE SLUŽBE"

Včasi je šolanje človeku silovito pomagalo. Vse dobre službe so mu bile odprte. A dandanes pa je stotisoče, da, milijone šolanih ljudi primoranih iskati si zaslužka v takih službah, v kakršnih se lahko izhaja tudi brez višjega šolskega znanja. Na gornji sliki je Miss Alice Coniffee v Philadelphiji. Dasi šolana, ni mogla dobiti svojemu znanju primernega posla, pa je morala vzeti kar ji je bilo na razpolago. Ponudeno ji je bilo delo čiščenja obutev. Vzela ga je, "Nekje moram zaslužiti vsaj za kruh," je rekla.

V nedeljo 26. maja konferenca na Syganu

Moon Run, Pa. — Prihodnja konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice za zapadno Pennsylvanijo se bo vršila v nedeljo 26. maja v dvorani društva št. 6 SNPJ na Syganu. Prične se ob 2. popoldne (DST). Društva in klubi so prošeni, da odpošljejo čimveč zastopnikov. Poleg drugih važnih problemov, o katerih bomo razmotrivali na tem zborovanju, bomo imeli tudi volitve za delegata na prihodnji redni zbor JSZ. Torej je potrebno, da pošljete zastopnika tudi vsled volitev.

Na svidenje na zborovanju 26. maja na Syganu.

J. Ambrozich, tajnik konference.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto; $3.00 za pol leta; $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto; $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

"Cankarjev dom" delavsko ognjišče v Kranju

Kranj v Sloveniji je po prejšnji svetovni vojni postal nekako središče novo razvijajoče se industrije po Sloveniji. Kjer je industrija, tam so delavci. In kjer so delavci, tam so aktivnosti za unijo in vrše jih socialisti. V informacijo navajamo o delavskem gibanju v Kranju iz D. P. sledeče poročilo:

V mestu Kranju imamo v Sloveniji poleg Maribora največje središče tekstilne industrije, ki je v povojni dobi zadnja leta popolnoma spremenila lice mesta Kranja, a se prej desetletja ni moglo nikamor razviti. Zajeto med Kokro in Savo je živelo to mesto svoje čisto posebno patrijarhalno in mirno življenje naprednega meščanstva.

Sedaj pa se je mesto naenkrat raztegnilo preko obeh bregov Kokre in Save. Po krasnem Gorenjskem polju rastejo cele kolonije ličnih delavskih hišic, iz katerih vro naši ljudje, moški in ženske, vsako jutro, pa tudi zvečer proti Kranju, kjer prodajajo v tovarnah svojo zdravo, doslej še neizrabljeno kmečko delovno silo.

Med tisoči tega novega proletariata jih je že tudi nebroj takih, ki so bili po širnem svetu s trebuhom za kruhom, ki že poznajo bedo velemestnega proletariata in so prebrodili v tujih krajih težke socialne borbe. Tam so spoznali odvisnost delavskega razreda od premoči mednarodnega kapitala in gledajo sedaj na domačih tleh, kako se ta tuji kapital prevaljuje še vedno naprej preko meja in se useda tam, kjer najde za sebe toplo gnezdo — ceneno delovno silo primitivnega, neizobraženega delovnega ljudstva.

Ni torej čuda, da je ravno v Kranju tako strahotno odjeknila ponesrečena stavka, ki je vzbudila v našem delavstvu nenavadno borbeno silo, a bil je to le trenuten vaf prebujajočega se naroda, ki se strahu radi preganjanja po zgubljeni bitki še do danes ni mogel otresti. "Narodni voditelji", ki rabijo za svojo politiko zaledja, so mislili, da bodo na razvalinah tega prvega delavskega zanosa ugnezdili svojo delodajalsko organizacijo. Toda tudi oni so se zmotili. Prestrašeno delavstvo noče niti njihove organizacije, ki imajo tako mogočne zaščitnike. Vendar raste v ljudeh volja po novem, samostojnem življenju zavednega proletariata, ki se mu hoče svobode.

Pionirji delavskih organizacij, strokovnih in kulturnih, so tudi po polomu neustrašeno vztrajali na bojišču, držali s težkimi žrtvami zadnje ostanke in danes lahko rečejo, da so najhujše težave prebrodili. Iz nezadostnih in mračnih prostorov gostilniške verande so se te neodvisne in svobodne delavske in kulturne organizacije preselile v svoj "Cankarjev dom", ki je sicer skromen, prenovljen iz kletnih prostorov, toda naš je, dovolj prostoren, lično pobarvan in če prižgemo luči, tudi dovolj svetel, tako da imamo lahko v njem svoje ognjišče, kjer ustvarjamo delavsko kulturo.

HITLER HOČE SILOMA POSTATI "VARUH" MALIH DEŽEL

(Nadaljevanje s 1. strani.)

še kakor se je nekoč podjarmljenim ljudstvom pod "krvoločnimi" Turki. Ako "divja beštija", kakor je Hitlerja označil bivši angleški premier z mareto, Neville Chamberlain, v sedanji vojni premaga Francijo in Anglijo, bo tudi "nenapadalni pakt", ki ga je sklenila z Rusijo, kmalu zavržen. Kajti Hitlerju je zavreči pogodbo toliko kakor onim, ki zvečijo tobak, pljuniti. Skilil bo tudi na ameriški kontinent, do katerega mu po dobavitvi kolonij v Afriki ne bo več daleč. In tudi Italija bo v Hitlerjevi Evropi nehala biti velesila.

Mamljive obljube

"Superiorno ljudstvo" čiste arijske rase bo razvilo svoj prapor in živelo v izobilju in sreči, kakor nekoč Rimljani, ki so zasužnjili druge, da so delali zanje. Takšen raj obeta nemškemu narodu Hitler. Nesreča je, da mu ta narod verjame, mu slepo sledi in izvršuje njegova povelja s hlapčevsko udanostjo.

Toda kakor cezarji, Napoleon in drugi močni osvojevalci, tako bo končal tudi sedanji nemški "Napoleon", njegov narod "arijskih nadljudi" pa bo drago plačal blazno igro svojega razdivjanega militarizma.

VELIKA KAMPANJA ZA POSPEŠENJE OBOROŽEVANJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

sredstva nasprotnikov tolerira.

Elastičnost izjemnih naredb

Pod geslom, da hoče kongres z izjemnimi naredbami proti "nacijem" in "komunistom" obvarovati to deželo "pete kolone", ker služijo Hitlerju in Stalinu, pa bodo z njimi prav gotovo kmalu nato ali pa takoj od vsega začetka prizadete vse resnično radikalne in liberalne organizacije, čeprav ne služijo nobenemu tujemu režimu, kakor komunisti in naciji. Prav tako bodo izjemne naredbe lahko uporabljene za oviranje in zatiranje unij.

Ako se torej kongres uda takim zahtevam, bo vojna histerija dobila nov podvig. Nadejati se je, da se bo dobilo dovolj poslancev, ki bodo znali položaj in tok dogodkov hladno presojati ter ščititi one, ki so za preuredbo razmer v tej deželi zato, ker zastopajo koristi tukajšnjega prebivalstva, ne pa totalitarne režime v Evropi.

Kaj bo z nevtralnostjo?

Hitlerjevi novi vpadi v Evropi so udarec tudi na nevtralnost Zed. držav in drugih dežel na ameriškem kontinentu. Argentinski vnanji minister Jose Maria Contilo je ameriškim republikam predlagal revidiranje nevtralnosti, kajti ona, ki so jo sklenile na svoji konferenci v Panami, se je izkazala za "nepraktično". Izjavil je dalje, da nevtralnosti ni.

Pravilen argument

Ni potrebno, da se dežela zaplete v vojno, pa je vendar lahko odkrito na strani ene ali druge vojskujoče se sile, pravi med vrsticami omenjeni minister. Po tem pravilu se ravnajo posebno Italija, Rusija in Japonska, ki so več ali manj s Hitlerjem in mu pomagajo v diplomaciji, s propagando in materialno. Zed. države na drugi strani pa so z zavezniki, čeprav hlinijo nevtralnost.

Predsednik Roosevelt, ki je v svojem govoru ostro obsodil Hitlerjev vpad v nevtralno Nizozemsko in Belgijo, je ob enem izrazil nado, da se Zed. države vzlic vsemu ne zapletejo v vojno, toda spoprijele se bodo s komurkoli, ki bi ogražal ameriško celino. Kampanji za oboroženje te dežele on veliko pomaga. Še celo čikaška Tribuna, ki je za amer. nevtralnost v korist nacijev, zahteva zgraditev vojne sile, ki ji ne bo primere. Pravi, da so Zed. države v 10. letih potrošile za oboroževanje blizu 9 milijard, pa nimajo kaj pokazati. Torej je sedaj treba hiteti, vzklika Tribuna, toda ne v prid Anglije in Francije, nego za obrambo. Toda kakor se stvari sučejo sedaj, se bo leto 1917 za Zed. države ponovilo.

Palandech's Yugoslav-American Radio Broadcast

every Saturday, 3 to 4 P. M. Station WHIP, 1480 kilocycles.

(First Station on your dial.)

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in Črnogoro, ampak sedanjo Rusijo nič ne mika, da bi se še ukvarjala s kolektivno vsemostjo. Ker pa je za Rusijo dobro, da ostanejo dežele na Balkanu tudi v bodoče samostojne, je za status quo na Balkanu, dasi Moskva uradno to zanikuje in trdi, da so poročila o kovanju zveze med njo in Jugoslavijo iz trte zvite.

Delavska stranka v Angliji je imela doslej v parlamentu in v državi vlogo opozicije. Minuli teden pa je zahtevala, da Chamberlain odstopi, in ako to stori, je pripravljena sodelovati v vladi. Zgodilo se je. Nevarnost, ki Angliji preti od hitlerizma, je združila v boju proti njemu vse elemente na Angleškem, razen fašistov, komunistov in nekaterih ortodoksnih pacifistov. Slednji se drže pravila, da če te kdo udari po desnem licu, nastavi mu še levo. Komunisti in naciji pa se pač ravnajo po navodilih svojih dveh vnanjih poglavarjev.

Danske ladje v Angliji

Blizu polovico danskih trgovskih ladij, ki so bile v času nemške invazije v tujih vodah, se je rajše vpisalo pod angleško kontrolo in varstvo kot pa se vrnilo v danska pristanišča.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

MAJ

BARTON, O. — Konferenca Prosvetne matice in JSZ za vzhodni Ohio in W. Va. v nedeljo 26. maja ob 10. dop. na farmi s. J. Skoffa v Bartonu.

SYGAN, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 26. maja v dvorani društva št. 6 SNPJ.

JUNIJ

ARMA, KANS. — Piknik kluba št. 21 JSZ v nedeljo 9. junija.

CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

STRABANE, PA. — Piknik konference klubov JSZ in Prosvetne matice za zap. Pennsylvanijo v nedeljo 30. junija na Drenikovih prostorih.

WAUKEGAN, ILL.—Piknik kluba št. 45 JSZ v nedeljo 30. junija na Stanovnikovi farmi.

JULIJ

CLEVELAND, O. — Slavje 30-letnice kluba št. 27 JSZ in piknik soc. Zarje v nedeljo 7. julija na farmi federacije SNPJ.

AVGUST

STRABANE, PA. — Piknik kluba št. 118 JSZ v nedeljo 18. avgusta na Drenikovih prostorih.

OKTOBER

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 JSZ v nedeljo 20. oktobra v dvorani SNPJ.

NOVEMBER

CLEVELAND, O. Na Zahvalni dan v četrtek 21. novembra koncert soc. Zarje v SND, St. Clair Ave.

CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 24. novembra v dvorani SNPJ.

DECEMBER

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v Masonic Temple, 23rd St. in Millard Ave.

1941.

MAREC

CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.

APRIL

CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 20. aprila v dvorani SNPJ.

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

A Yugoslav Weekly Devoted to the Interest of the Workers

OFFICIAL ORGAN OF Yugoslav Federation S. P.

PROLETAREC

EDUCATION ORGANIZATION CO-OPERATIVE COMMONWEALTH

NO. 1705. Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL., May 15, 1940. VOL. XXXV.

More Relief Cuts

Warm Weather Gives Political Authorities Idea for Relief Ouster Order

The annual summer purge with which that vast unfortunate army of America's unemployed is by this time well aquainted materializes each year just as sure as the grass in the Spring.

No less than 200,000 workers will be cast adrift in the month of May alone as a result of orders promulgated by Col. F. C. Harrington, work commissioner.

This drastic step, held necessary to keep within the appropriation, added to the uneasiness which exists in Congress over the relief situation. However, while capitalism's lawmakers are worried by the prospect of what must happen, their stubborn determination to preserve the private-profit economy leaves them without any other alternative.

A small group of Senators offered a resolution in the Senate directing Harrington to keep his rolls at present strength and nullifying the Woodrum amendment, requiring the WPA to make its money last the full 12 months of the fiscal year.

If the resolution is approved, it will be necessary to vote about $65,000,000 to carry the WPA through July.

Meanwhile the House Appropriations Committee began consideration of the relief appropriation for 1941 by launching an investigation of the WPA. This was not regarded as an encouraging sign. It was recalled that a year ago the committee engaged in a "smearing" expedition preliminary to slashing funds for the needy and imposing harsh restrictions on its spending.

JUGOSLAVIA'S ROLE

Latest news about Jugoslavia has it that new pact plans are in process of formation between the homeland of Slovenes and the large Slav nation to the north, Russia.

Jugoslavia's inspector of national defense, Gen. Vojin Maximovic, is reported heading a military mission to meet with soviet Russian diplomates to draw up a pact calling for military co-operation and far-reach military assistance.

Like all of the small Balkan countries, Jugoslavia has been in a precarious position since Germany began her aggressive drive for power and world supremacy. No one has realized and felt this more profoundly than the peasant Slovenes, Croats and Serbs who for many years have looked to Russia for protection. Apparently the course Russia has followed in recent times has not changed the attitude of Jugoslavia.

It is doubtful if the combined strength of the small countries of southern Europe can protect them from invasion once the fast spreading war reaches the Balkans. In view of this it is easier to understand Jugoslavia's "scurrying for cover" move, before the storm breaks.

We, Slovenes in America, ought to reconcile ourselves to the fact however, that the future of Jugoslavia, dark as it seems today, can be changed but little if any by anything we may be able to do materially for it here, despite our most fervent wish to spare it the fate of Czechoslovakia, Poland, Finland and other parts of Europe which the bloody hand of fascist dictators aided by their new neighbor to the north, have stained.

Workers Defense League Convention In New York

The first National Convention of the Workers Defense League will be held in New York, June 1st and 2nd. This is the most important event in the history of an organization in which Socialists have been so active and whose work is so vital in this period of confusion and the beginnings of new and the revival of old forms of suppression.

Every local and branch that has it within its power should take steps to aid by any of the following measures:

1. Ensure that any organization affiliated with the W. D. L. of which you know sends delegates. This includes affiliated trade union and fraternal bodies, etc., as well as branch and district organizations of the Workers Defense League itself.

2. Where possible, take the initiative in getting delegates at large by inspiring and aiding individuals to get the signatures of five W. D. L. members to go as delegates-at-large from your particular area.

3. Interest any unaffiliated labor or civil rights groups to send observers and visitors. Particularly for organizations adjacent to the east coast, this can be very helpful for increasing the contacts of and interest in the Workers Defense League.

4. Get friendly organizations and prominent individuals to send greetings to the convention.

May Herald

Foremost English-Slovene Publication of the Day

96 illustrated pages of short stories, poems, and articles of general interest treating of Slovenes and their activities throughout the past 35 years. For the unbelievable price of twenty-five cents, a bigger publication than you can buy anywhere on the newsstands.

Get a copy or more and sell them to your friends.

Order from:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

1940 Circulation Gain At Toman Branch Library

CHICAGO.—The large increase in circulation since the first of the year at the John Toman Branch Library, 27th Street and Pulaski Road, is attributed to the addition of more than 1,000 new books and to the simplification of the rules for obtaining liorary cards.

The registration of figures show an increase of about 225 new library users over last year. The new ruling enables any adult to take books who signs a card in the presence of the librarian upon presentation of proper indentification. Children must have parent's or guardian's signature on the application blank.

The total gain for the first four months is over 3,000. In the circulation of foreign books, for which the local library leads the city branches, the gain was about 1,000. By far the greater number of foreign books borrowed is Bohemian. Other languages books are: Polish, German, Croatian, Slovakian, Slovenian and Spanish.

The library offers service on every variety of subject, and is open every day except Sunday from 9 A. M. to 9 P. M.

VISITORS

CHICAGO.—Slovene Labor Center was visited recently by Zinka Milanov and her husband, while in Chicago for the SNPJ Federation affair; John Rak, Johnstown, Pa.; and Louis and Michael Kumer, of Universal, Pa. A few weeks previous, during the SNPJ and SSPZ merger meeting in Chicago, the Center was visited by John Kvartich, Bridgeville, Pa., supreme president of the SSPZ; William Russ, supreme secretary of the SSPZ; Rudolph Lisch, SSPZ vice-president from Cleveland, and Anton Zaitz, assistant secretary, SSPZ.

First Delegates To JSF Convention

Westmoreland County Federation, one of the most prominent and largest federations in the entire SNPJ, elected John and Mary Fradel, "livewire" members in Latrobe, Pa., to represent it at the XII Regular Convention of the Jugoslav Socialist Federation in Collinwood, O., July 4-6. Branch 49 JSF, Cleveland, has elected Andrew Bozich. Lodge No. 87 SNPJ, has elected Anton Zornik, Proletarec's "key man" in Western Pa., and the JSF Ohio District Conference has delegated Louis Zorko, Business manager of Cankarjev Glasnik. Lodge No. 1 SNPJ, Chicago, will be represented by Frank Alesh.

These are the first delegates elected and heard from. As others respond to the call send out last week, we will publish their names.

Election is open till June 15.

Spring Song Festival In Chicago, Sunday

CHICAGO.—The combined vocal strength of no less than seven Slovene choral groups, among them one juvenile and six adult choruses, will be heard at the Spring Song Festival Sunday, May 19, at Stefanik Hall in Chicago. The hall is located at 2448 S. Pulaski Road and is within easy reach of local and out of town groups.

Choruses participating are: "Sava," "Preseren," and "Slovan" of Chicago, Slovene Choral Society SND, Waukegan, "Naprej" of Milwaukee, "Soča" of La Salle, and the All Star Juvenile Chorus of Milwaukee.

Here undoubtedly is a real treat for music lovers.

Many hear individual performances of one or more of these choral groups throughout the course of the year, but rarely are we afforded an opportunity to hear them all in one day. In view of this unusual treat, and the enjoyment in store for you, we invite you to get your tickets immediately. You can purchase them from members of either chorus, at the Slovene Labor Center, or at Berger's. Admission is 40c, advance sale, and 50c at the door. Program begins at 3 p. m. Dancing after the program. Music by Rudy Deichman's Orchestra.

Slovene Labor Center Flower Garden Buds

CHICAGO. — Last Fall we saw much activity in the Center garden when a flower bed over ninety feet in length skirting the entire south side of the Center and extending around to the front porch, was being built and tulips and other perennials were being set. Today, much to our gardener's content, John Chemazar, and to our content also, the plants set into the ground that froze immediately afterwards, are budding in profusion. The south side of our garden is the sunny side, that is, it receives the most sunshine and is therefore the appropriate location for this flower bed.

In addition to the new flower bed, various other plants have been set this Spring, in fact, since last Spring approximately 500 plants have been added to the garden, John informs us. About twenty percent of these are hardy perennials requiring no transplanting Fall or Spring, and the remainder are annuals. They cover approximately two-thirds of the flower bed space while the remaining sections have been planted in flower seed.

Three flower boxes extending over a distance of about seventeen feet have been build just below the banister of our rear porch, with four trellises extending from them. Picture for a moment in your imagination the beautiful appearance this will give the whole porch when the petunias planted in these boxes are all in bloom! It will be pretty picture; that is assured.

Our gardener further informs us that out of the planting already made, and planting is about complete, blooming in our garden this summer from now until the Fall frosts, will be about 100 varieties of flowers, and between 100,000 and 150,000 flowers in bloosom throughout the Spring, Summer and Fall.

It is understood that some of these plants, newly set, will not be in their best until next year, as it takes at least two years for many varieties to blosom fully. — **Joseph Drasler.**

Krueger To Be Heard On MBC Radio Network

CHICAGO.—Maynard C. Krueger, Socialist vice presidential candidate, will participate in a radio symposium on United States neutrality problems, Sunday, May 19, 10:15 p. m. (CST), on the Mutual Broadcasting System network.

The program is sponsored by the Northwestern Reviewing Stand. The Chicago outlet will be via station WGN.

The inventor of a new high explosive, which is detonated by chemicals, shows how safely is can be handled by grinding sticks of it in a coffee mill.

THE MARCH OF LABOR

SSPZ CONVENTION OPENS IN CLEVELAND

First session of the Tenth Regular Convention of the Slovene Progressive Benefit Society will commence on Monday, May 20, 1940, at 9:00 a. m. (E.S.T.), in the Slovene Workmen's Home, located at 15335 Waterloo Road, Cleveland, O.

Delegates from the society's lodges from all sections of the country will meet for the greater part of the week, until the entire agenda of the convention is exhausted. As in previous conventions the merger issue, which has been extensively discussed pro and con in the official organ of the SSPZ, as well as in the official publications of SNPJ and JSKJ, two fraternal organizations with which the SSPZ supreme board has met to discuss the issue, bids heavily for convention time.

Pre and intermittent convention affairs include the following:

Sunday, May 19, National Vrtec Cultural Festival, including talent from all parts of the country.

Tuesday evening, May 21, United Lodges SSPZ present for the first time in Cleveland the three-act play "Embarrassment Without End."

Wednesday evening, May 22, at 7 p. m. a banquet in honor of SSPZ Convention delegates will be held at the Slovene Workmen's Home Auditorium. Concert entertainment with prominent Cleveland Slovene singers will be presented during the banquet.

Friday evening, May 24, farewell social at which delegates and friends will bid adieu. Frankie Yankovich's Orchestra will furnish the dance music.

We extend our greetings to the delegates assembled and hope their convention will be harmonious, and the deliberations constructive and progressive.

Red Cross Charged With War Recruting

A Missouri Senator got up in the senate last week and made the charge that the American Red Cross has been reconstructed lately and is now serving as a recruiting agency for an undeclared war.

Whether the charge is well founded or not, it is entirely possible. It is also one of the worse and most powerful means of inflaming the American mind to the inevitability of war.

PULITZER PRIZES TO SANDBURG, STEINBECK

NEW YORK.—The Pulitzer prize award commitee has granted $1,000 each to John Steinbeck, William Saroyan, Carl Sandburg, Ray Stannard Baker, and Mark Van Doren for outstanding work in five fields of American letters.

Steinbeck received his award for "The Grapes of Wrath" as a distinguished novel dealing with American life.

Steinbeck's "Grapes of Wrath" is the greatest book of social significance since Upton Sinclair made the country conscious of its stomach with publication of "The Jungle," a story about workers in the Chicago stockyards, and most people will therefore agree that the award is well made.

Saroyan's prize was awarded for his original American play, "The Time of Your Life," performed in New York and regarded as demonstrating the educational value and power of the stage.

Sandburg's "Abraham Lincoln: the War Years" won the prize for the distinguished book of the year on the history of the United States. Baker's "Woodrow Wilson; Life and Letters" was considered the best American biography, and Doren's "Collected Poems" won the award for a distinguished volume of verse.

Martin Resigns As UAW-AFL Head

DETROIT, Mich.—Homer Martin, deposed leader of the United Automobile Workers has announced his resignation as head of the UAW-AFL to take effect June 1.

He stated that he was going to take a vacation, "my first in five years," and was then going to enter private business.

Defeat Amendments To Wage-Hour Act

Amendments to the wage-hour act were killed in the house of representatives May 3 by a roll call vote 205 to 175.

The vote, to recommit the amendments to the house labor committee came after the house rejected by a roll call vote of 211 to 171 a bill on which it had been working for over a week.

A GOOD WAR TO GET INTO!

Branch No. 27 JSF, In Busy Season

Zarja's Trip To Bridgeport A Memorable One

If the rest of this year will continue to be as busy as the first four months have been, it certainly will go down in my memory as one of the busiest years of my life.

MEMBERSHIP CAMPAIGN

In the month of March a membership campaign sponsored by Branch 27, JSF, netted a total of nine new members. Whether or not the fact that the Branch had its picture taken had anything to do with the acquisition of the new members I cannot say, however, the picture was taken and is now on display in the May Herald, which can be purchased for the very small sum of twenty-five cents from comrades or at the clubroom of Branch 27. True, we lost a few members who have transferred to Branch 49, but the loss has been made up in numbers, tho not quite in calibre.

CONFERENCE OF EDUCATIONAL BUREAU, JSF

On March 31, a goodly number of comrades and sympathizers traveled to Girard, Ohio, where a conference of the Educational Bureau of the JSF was held. The meeting commenced shortly after ten o'clock, with quite a sizeable group in attendance. Delegates of different organizations gave their reports which all ran in the same form and tone, "We are holding our own." Key men for Protarec were all of the opinion that if an outsider would be sent on a tour through their localities, the result would be a greater number of subscribers for Proletarec. There was also a complaint received from a delegate from Pennsylvania, who stated that the Educational Bureau lacked material for children's groups. These points and others are to be brought up at the convention of the JSF to be held in Cleveland, July 4, 5, and 6. In my mind the conference can be likened to a clearing house. A place where people who agree "differently" on certain subjects, and who contact each other soully through the papers, can meet face to face, eye to eye, and iron out the "difference" in their theory.

As a newcomer to the S. P. once said to me— "Wonderful thing about the Socialists. At a meeting two men can argue to the point where it seems that they are about to come to blows. Yet after the meeting they meet, shake hands, and proceed to talk about the weather."

Yes, just this quality evinced itself among the representation at the meeting.

After the meeting we made contact with two interesting young men from the Golden Eagles of the SNPJ. They seemed to be very enthused by the idea of sponsoring a symposium in conjunction with Branch 27, sometime in October. The idea was also very heartily received by us and steps will be taken in that direction soon. So back to Cleveland, we went to prepare for the concert of Soc. Zarja.

ZARJA'S CONCERT

Our ticket returns show that despite the persistent, penetrating rain, more than eight hundred people attended the concert and dance of the Soc. Zarja on April 7. To prove to himself that the affair was successful, one had only to look at the smiles of satisfaction on the beaming faces of the appreciative multitute of music lovers after the curtain had been rung down for the last time. Under the capable leadership of J. V. Krabec, the mixed chorus presented the following numbers: "Dani se" (Workers' song); "Rože je trgala" — a catchy tune; "Zlata kanglica" — a classic; and the ever-popular "Winter Song" in English.

Rendered by the womens' chorus were the songs, "Slovenska deklica", "Dekle kaj bo stabo," and "Na jezeru," which were all very well sung and received. Most unusual was the appearance of the men's chorus, which sang, "Moj deklič" and "Kam na fantje drev v vas pojdemo," so surprisingly well that it had to appear again. For a great many years Zarja has not been quite capable of presenting a men's chorus; the fact that the day has come at last is a very good sign for Zarja.

"Gorska roža" and "Naš dan" — two beautiful numbers, were sung by Josephine Turk and Sophie Turkman in their usual sychronized and harmonious style. Katherine Jurman and Alice Vidmar blossomed forth with "Sirota" and "Ko lansko leto sem mimo šel." A very charming appearance was made by Sophie Turman and Frank Elersich singing "Majska noč" and "Padel list iz javora". Valeria Wess and Victoria Poljsak blended their voices and produced Urbanova "Trtica mila", "Popotnik" and "Tri leta bom kopal" were sung by a men's quartet. A treat hard to beat was the rendition of the "Desert Song" and "Kentucky Babe" by the Turk sisters, Josephine, Jennie and Elsie. Among the soloists were Albert Fatur, who is on his way up, and Victoria Poljsak, whose operatic voice brushed all obstacles aside as she sang "Jeanie with the Light Brown Hair" and "Ljubav moja hrepeni." No doubt the most popular number was the "Indian Love Call" as whistled by Joe Tekavec. Many were the surprised faces as the young man broke forth into a clear melodious whistling which took everything by storm. Variety? Quality? Yes, Zarja has them.

"Neutral Justice," written by Ivan Molek, is the title of the play presented in the second half of the program. An anti-war play, interspersed by comedy, as interpreted by Anton Eppich, carried the audience from one extreme of somber reality to the other extreme of such hilarity that brought tears to their eyes. The rest of the capable cast was composed of Milan Medvesek, Tony Perusek, Josephine Turk, Louis Zorko, Ivan Cech, and John Krebel, all very able players.

To those who were there, I want to say, thanks! Come again, in behalf of Soc. Zarja, and to those who were not there, Zarja says, "See us on Thanksgiving Day."

MAY FIRST CELEBRATION IN BRIDGEPORT

Having accepted the invitation from Branch 11, JSF, to participate at their May Day celebration, it was only natural for a group of Zarja singers to find itself on the way to Bridgeport on Saturday, April 27. As we drove south from Cleveland, we watched with growing interest the land begin to swell. As we traveled further, the swelling grew larger, until suddenly we were in the hills. Our ears buzzed as we ascended, and descended, but we didn't mind for it was new to most of us. Soon we were rushing down a steep grade and, lo and behold! the muddy Ohio. Yes, muddy. Today it was a placid stream, but last week it was a raging torrent which had inundated a vast amount of territory. As we drove along the river, we noticed earmarks of the ravage done by the flood and were thankful for the fact that we lived in Cleveland and were immune from such dangers. Arrived in Boydsville, we were introduced to the comrades, very congenial people, who were at the hall at that time. Comrade Snoy impressed me as a very versatile man, who must be quite an organizer for a great deal of the work seemed to be on his hands. After being served a delicious supper of "domače klobase, zelje in krompir" we felt well fortified against anything that would come. The meeting was opened by Snoy who introduced William Sherman, organizer for the miners' union. Sherman spoke on the history and touched upon the origin of May Day. He also stressed the fact that the young people showed a lack of interest in the working class movement, which is not a very good sign for the labor movement.

Speaking on the quantity of work being done by the JSF through a comparatively small group of people, Milan Medvesek made a distinct impression upon the people by his emotionally impressive style of delivery. After Zarja had rendered its numbers in a very creditable style, the program was over and the dance was on.

Among the many new acquaintances we met Virgina Selak and her father who hied all the way from Star City, W. Va., a distance of some eighty-three miles. It is such faith in a cause that keeps the Socialist Party going despite the odds against it. The audience was large, the spirit good, the affair a success.

The hospitality shown us by the Snoys, Potniks, Rabolds, and others, left a very good impression on us and made us almost vow to return again sometime. — **Andrew Turkman.**

Victim of War

Karl Woehrman, 11, of Juneau, Wis., is tearfully greated by his mother as he arrives in New York from Europe. Almost totally blind, Karl went to Germany to be operated upon by a famous eye specialist, only to find on arrival that the surgeon is now in military service and "unavailable."